

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

**ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ & ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ
ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΜΑΛΙΑ**

**ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ**

ΜΑΡΤΙΟΣ 1999

Το παρόν πληροφοριακό υλικό ετοιμάστηκε από την Διεύθυνση Πληροφοριών των Χωρών Καταγωγής του Κέντρου Τεκμηρίωσης & Έρευνας σε συνεργασία με την Στατιστική Υπηρεσία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες & βασίζεται σε ευρέως γνωστές πληροφορίες, αναλύσεις και σχόλια. Παρατίθενται όλες οι πηγές. Η παρούσα Έκθεση δεν είναι και δεν σκοπεύει να είναι εξαντλητική όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα ούτε αποφασιστική για τους ισχυρισμούς ασύλου των αιτούντων την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Τίτλος Αγγλικής Έκδοσης

*Ελληνική Έκδοση
Copyright*

BACKGROUND PAPER ON REFUGEES & ASYLUM SEEKERS FROM SOMALIA, March
1999

Αθήνα, Νοέμβριος 1999

Ύπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες

Αγγελοπούλου 23, 115 25 Αθήνα

τηλ. 67 26 462/3 Φάξ 67 26 417

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
1. Εισαγωγή	4
2. Πολιτική και Οικονομική Ανάπτυξη (1997-1999)	4
Η Οικονομική Κατάσταση	8
2.1 Η Κατάσταση σε Διάφορες Περιοχές της Σομαλίας	8
Η Βορειοδυτική Σομαλία	9
Η Βορειοανατολική Σομαλία	10
Κεντρική και Νότια Σομαλία	11
3. Η Κατάσταση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1997-1999)	13
3.1 Το Εθνικό Πλαίσιο	14
Η Δικαστική Εξουσία	15
Εξωδικαστικές Εκτελέσεις και Βασανιστήρια	16
Αυθαίρετες Συλλήψεις και Εξαφανίσεις	16
Άρνηση Δίκαιης και Δημόσιας Δίκης	16
Η Κατάσταση των Φυλακών	17
3.2 Ευάλωτες Ομάδες	17
Παιδιά	17
Γυναίκες	17
4. Οι Δραστηριότητες της Ύπατης Αρμοστείας για τους Σομαλούς αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες	18
4.1 Σομαλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο: Γενικές τάσεις	18
Σομαλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην περιοχή	18
Σομαλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην Ευρώπη	19
Α. Αιτήσεις ασύλου των Σομαλών	19
Β. Αναγνώριση των Σομαλών αιτούντων άσυλο	19
Γ. Οι Σομαλοί πρόσφυγες σε μερικές Ευρωπαϊκές χώρες	20
Σομαλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο σε άλλες περιοχές	21
Α. Σομαλοί αιτούντες άσυλο στη Βόρειο Αμερική	21
Β. Σομαλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο σε άλλες περιοχές	21
4.2 Οι Δραστηριότητες της Ύπατης Αρμοστείας στη Σομαλία	21
4.3 Οι Δραστηριότητες της Ύπατης Αρμοστείας στις όμορες χώρες	22
4.4 Η Προστασία των Σομαλών Προσφύγων στην Αφρική	23
Α. Δραστηριότητες της Ύπατης Αρμοστείας	24
Β. Οι αιτίες του ξεριζωμού από τη Σομαλία	24
Γ. Οι διαρκείς λύσεις και τα προβλήματα	25
Δ. Η προοπτική ενσωμάτωσης των γυναικών προσφύγων	26
Βιβλιογραφία	27

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από την ανεξαρτησία της από την Μεγάλη Βρετανία και την Ιταλία το 1960 η πολιτική ζωή της Σομαλίας διακρίνεται σε τρεις διαφορετικές περιόδους. Στη διάρκεια των εννέα πρώτων ετών της ανεξαρτησίας της, η κατάσταση στο εσωτερικό της χώρας διακρινόταν από ηρεμία και στις κυβερνήσεις κυριαρχούσε το κόμμα της Ένωσης της Νεολαίας της Σομαλίας (Somali Youth League), που είναι το αρχαιότερο κόμμα, που ιδρύθηκε το 1943. Το 1969, τη δολοφονία του προέδρου Ρασιντ Αλι Σερμαρκε από το Κόμμα της Ένωσης της Νεολαίας της Σομαλίας ακολούθησε πραξικόπημα του οποίου ηγήθηκε ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων Μοχάμεντ Σιάντ Μπαρέ. Η πολιτική στρατηγική του Σιάντ Μπαρέ στηριζόταν στην καταστολή και στην προαγωγή μερικών εθνοτήτων και τον βοήθησε να παραμείνει στην εξουσία έως το 1991, όταν τελικά έχασε την υποστήριξη των περισσότερων από τις εθνοτικές ομάδες που τον στήριζαν και αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα¹. Από το 1988 και εντεύθεν η Σομαλία βρίσκεται στη δίνη περίπλοκων εμφύλιων συγκρούσεων, που άρχισαν με τη μορφή αγώνα κατά του καθεστώτος του Σιάντ Μπαρέ για να καταλήξουν σε εμφύλιο πόλεμο. Ο εμφύλιος πόλεμος στη Σομαλία δύσκολα κατανοείται κυρίως λόγω του μεγάλου αριθμού των εμπλεκόμενων στρατιωτικών και πολιτικών ομάδων (που στηρίζονται στο σομαλικό εθνοτικό σύστημα) και της μετακινούμενης φύσης του πολέμου όσον αφορά τα πεδία των μαχών.

Εκτιμάται ότι περί τις τριάντα εθνοτικές ομάδες εμπλέκονται ενεργά στις στρατιωτικές επιχειρήσεις². Οι σημαντικότερες μάχες έλαβαν χώρα στα περίχωρα του Μογκαντίσου, πρωτεύουσας της χώρας, στην Μπαϊντόα, 250 χιλιόμετρα βορειοδυτικά και στη νότια πόλη – λιμάνι της χώρας, το Κισμάγιο³. Περισσότεροι από 800.000 Σομαλοί εγκατέλειψαν τη χώρα τους κατά τη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου από το 1988 και περίπου 1.170.000 είναι εσωτερικοί πρόσφυγες (internally displaced)⁴.

Οι σημαντικότεροι ηγέτες που αντιμάχονται στο Μογκαντίσου είναι οι Χουσεϊν Αϊντίτ, από το Ηνωμένο Σομαλικό Κογκρέσο / Εθνική Σομαλική Συμμαχία (United Somali Congress / Somali National Alliance) και ο Αλί Μαχντί από το Ηνωμένο Σομαλικό Κογκρέσο / Σομαλική Συμμαχία Σωτηρίας (United Somali Congress / Somali Salvation Alliance). Στα νοτιοανατολικά της χώρας, στην περιοχή Γκέντο, οι δύο αντίπαλοι είναι αφενός μεν το κίνημα των οπαδών του Σιάντ Μπαρέ, το Σομαλικό Εθνικό Μέτωπο (Somali National Front) και αφετέρου το Ισλαμικό κίνημα Al-Ittihad al Islamiya. Στις δύο νότιες περιοχές, Μπάι και Μποκόλ, οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές είναι ο Στρατός Αντίστασης της φυλής *Rahanwein* και αυτή του Χουσεϊν Αϊντίτ από το Ηνωμένο Σομαλικό Κογκρέσο / Εθνική Σομαλική Συμμαχία. Το βόρειο τμήμα της χώρας, συγκρινόμενο με την κατάσταση που επικρατεί στις νότιες και κεντρικές περιοχές, χαρακτηρίζεται από ηρεμία.

2. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (1997 – 1999)

Η πλέον πρόσφατη και σημαντική συμφωνία ειρήνης για τη Σομαλία είναι η Διακήρυξη του Καΐρου της 22ας Δεκεμβρίου 1997. Μετά την υπογραφή της σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στον τομέα της ειρήνης και της ανοικοδόμησης της χώρας. Οι σημαντικότερες εξελίξεις ήταν η ανακήρυξη του αυτόνομου «Puntland – Κράτους της Σομαλίας» (στα βορειοανατολικά της χώρας) τον Ιούλιο του 1998 και η συμφωνία εγκατάστασης μιας ενιαίας διοίκησης για το Μογκαντίσου και την περιοχή του Μπεναντίρ⁵. Όμως, η κοινή συμφωνία μεταξύ των δύο κύριων ηγετών

¹ Africa South of the Sahara 1999, 1998, p. 948ff.

² Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, 16.1.1998 (E/CN.4/1998/96).

³ Agence France Presse (AFP), 1.2.1998.

⁴ UNHCR 1999 Global Appeal, IDP Global Survey, p. 84.

⁵ US Department of State, Country Reports on Human Rights and Practices for 1998, Somalia (US DOS Country Reports), 1999, [internet].

στο Μογκαντίσου, του Χ. Αϊντίτ και του Αλί Μαχντί Μοχάμεντ δεν ήταν βιώσιμη και οι συγκρούσεις συνεχίστηκαν. Ενώ οι πρωτοβουλίες φαίνονταν να υπόσχονται το τέλος των εμφύλιων συγκρούσεων, οι πρόσφατες προσπάθειες αποκατάστασης της ειρήνης και εγκατάστασης μιας σταθερής διοίκησης στην περιοχή του Γκέντο και στην Τζούμπαλαντ απέτυχαν¹.

Παρά τις ειρηνευτικές προσπάθειες, η κατάσταση στη Σομαλία επιδεινώθηκε, ειδικά στο νότιο τμήμα της χώρας². Όμως, δύο είναι τα στοιχεία των διαπραγματεύσεων του Καΐρου που σηματοδοτούν τις εξελίξεις στη Σομαλία: τα ζητήματα που συζητήθηκαν και οι συμμετέχοντες στις διαπραγματεύσεις. Οι διαπραγματεύσεις ξεπέρασαν τις ανάγκες της ειρήνης και προχώρησαν στη δημιουργία κράτους και κυβερνητικών δομών στη Σομαλία. Η συμφωνία στο Καΐρο ήταν σημαντική επειδή σ' αυτή κατέληξαν δύο ευρέως φάσματος συμμαχίες που περιλαμβάνουν τα σημαντικότερα πολιτικά κόμματα της Σομαλίας, των οποίων η οργάνωση στηρίζεται σε εθνοτικές ομάδες: το Συμβούλιο Εθνικής Σωτηρίας του Αλί Μαχντί και η Εθνική Σομαλική Συμμαχία του Χ. Αϊντίτ³. Ο τελευταίος, που έχει αυτό-ανακηρυχθεί Πρόεδρος της Σομαλίας αρνήθηκε να συμμετάσχει στη διαδικασία εθνικής συμφιλίωσης που άρχισε Ιανουάριο του 1997 στις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα στο Σόντερε της Αιθιοπίας⁴. Οι επιφυλάξεις του Χ. Αϊντίτ για τις διαπραγματεύσεις αυτές επικεντρώνονταν σε ζητήματα διαπιστευτηρίων και ξένων παρεμβάσεων, κυρίως της Αιθιοπίας⁵.

Στη Διακήρυξη του Καΐρου οι συμμετέχοντες αποφάσισαν να παραμερίσουν τις διαφωνίες τους και να «βαδίσουν σε νέο δρόμο με στόχο την εθνική ενότητα και την αποκατάσταση των βασικών δικαιωμάτων, των προσδοκιών και ελευθεριών του λαού της Σομαλίας»⁶. Αναγνωρίζοντας τις προηγούμενες ειρηνευτικές προσπάθειες του Ναϊρόμπι (Οκτώβριος 1996), του Σόντερε (Ιανουάριος 1997), της Σανάα (Μάιος 1997), του Καΐρου (Μάιος 1997) και του από 21.12.1997 Μνημονίου του Καΐρου, η Διακήρυξη του Καΐρου απευθύνει έκκληση για τη δημιουργία μιας μεταβατικής κυβέρνησης βασισμένης σε σύστημα ομοσπονδιακής διακυβέρνησης της χώρας και «δεσμευόμενης από τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και τους στόχους και αρχές των Ηνωμένων Εθνών και όλων των άλλων διεθνών οργανισμών στους οποίους μετέχει η Σομαλία»⁷. Αυτές οι μελλοντικές δεσμεύσεις καθιστούν τη Διακήρυξη του Καΐρου ξεχωριστή σε σχέση με τις προηγούμενες ειρηνευτικές συμφωνίες.

Η Διακήρυξη του Καΐρου για τη Σομαλία, όπως αυτή προέκυψε μετά τις διαπραγματεύσεις υπογράφηκε από 28 εκπροσώπους των εθνοτικών ομάδων και συμμαχιών, συμπεριλαμβανομένων των δύο σημαντικότερων ηγετών των αντίπαλων παρατάξεων, του Αλί Μαχντί Μοχάμεντ, για το Εθνικό Συμβούλιο Σωτηρίας, μιας συμμαχίας 26 εθνοτικών ομάδων και του Χουσεΐν Μοχάμεντ Αϊντίτ, για το Ηνωμένο Σομαλικό Κογκρέσο / Εθνική Σομαλική Συμμαχία⁸.

Ενώ η συμμετοχή του Αϊντίτ στις συναντήσεις του Καΐρου χαρακτηρίστηκε σημαντική για την επιτυχία των διαπραγματεύσεων, οι Issaq του Somaliland, που ανακήρυξε την ανεξαρτησία του το 1991 συνέχισαν να αρνούνται να συμμετάσχουν στη διαδικασία εθνικής συμφιλίωσης της Σομαλίας, και οι δύο ηγέτες της φυλής των Issaq που ήσαν ένθερμοι υποστηρικτές της Συμφωνίας του Σόντερε αποστασιοποιήθηκαν από αυτή, κυρίως οι δύο ηγέτες της φυλής Νταρούντ (Da'od), ο Αμπντουλάχ Γιουσούφ Αχμέτ του Μετώπου της Σωτηρίας της Σομαλίας που υποστηρίζεται από τη φυλή Majerteen (Somali Salvation Front) και ο Στρατηγός Αντάν Αμπντουλάχ Νουρ (ο επονο-

¹ Ibid.

² Le Monde, Bilan Economique et Social, Edition 1999, p. 102.

³ The Economist, 14.2.1998.

⁴ Ηνωμένα Έθνη, Συμβούλιο Ασφαλείας, 16.9.1997 (S/1997/715).

⁵ Ibid.

⁶ Ηνωμένα Έθνη, Συμβούλιο Ασφαλείας, 22.12.1997 (S/1997/1000).

⁷ Ibid.

⁸ Ηνωμένα Έθνη, Συμβούλιο Ασφαλείας, 22.12.1997 (S/1997/1000), Afrique Express, 2.1.1998.

μαζόμενος Γκάμπιο) του Σομαλικού Πατριωτικού Εθνικού Κινήματος του Ογκαντέν (Ogaden Somali Patriotic Movement)¹. Απαίτησαν η διάσκεψη της συμφιλίωσης να λάβει χώρα στη νοτιοανατολική πόλη Μποσάσο, όπως συμφωνήθηκε στο Σόντερε και να περιλαμβάνει περισσότερους εκπροσώπους της φυλής Νταρούντ². Αλλά διάφοροι κατακριτές, μεταξύ των οποίων και όσοι εκπροσωπούσαν άλλες εθνοτικές ομάδες όπως τους Σομαλούς της φυλής Μπάντους και άλλες μειονότητες, υποστήριξαν ότι σε αντίθεση με τη Συμφωνία του Σόντερε που στηρίχθηκε στη ισορροπία της εκπροσώπησης των τεσσάρων μεγαλύτερων εθνοτικών ομάδων (*Darod, Hawiye, Raha-weyn & Dir*) η Διακήρυξη του Κάϊρο για τη Σομαλία πριμοδοτεί τους Hawiye, τις εθνοτικές ομάδες του Αλί Μαχντί Μοχάμεντ και του Χουσεΐν Μοχάμετ Αϊντίτ (*Habr Gedir / Hawiye*)³.

Οι ειρηνευτικές συνομιλίες και η Εθνική Διάσκεψη Συμφιλίωσης επρόκειτο να συνεχισθούν στη Μπαϊντόα (βόρειοδυτικά του Μογκαντίσου) και να αρχίσουν στις 15 Φεβρουαρίου 1998⁴. Σε αυτές θα συμμετείχαν 465 εκπρόσωποι από όλες τις τάξεις της σομαλικής κοινωνίας, λαμβάνοντας υπόψη την ισορροπημένη συμμετοχή των κοινοτήτων⁵.

Όμως η διεξαγωγή των ειρηνευτικών συνομιλιών στη Μπαϊντόα εμποδίστηκε μια μέρα πριν την έναρξή τους από τους δύο σημαντικούς ηγέτες, τον Αλί Μαχντί Μοχάμεντ (Εθνικό Συμβούλιο Σωτηρίας / National Salvation Council) και τον Χουσεΐν Αϊντίτ (Εθνική Σομαλική Συμμαχία / Somali National Alliance)⁶. Οι διαπραγματεύσεις αναβλήθηκαν από τους δύο ηγέτες για την 31^η Μαρτίου με την αιτιολογία ότι προέκυψαν προβλήματα στη διοργάνωσή τους⁷. Οι αναλυτές ερμήνευσαν την αναβολή ως έλλειψη βούλησης δέσμευσης από τους κυριότερους παράγοντες του προβλήματος της Σομαλίας που από την πλευρά τους τόνισαν ότι δεν υπήρχε πολιτικός λόγος για την αναβολή τους⁸. Εμπόδιο θα μπορούσε να αποτελέσει το γεγονός ότι - σε αντίθεση με το αίτημα που περιλαμβανόταν στη Διακήρυξη του Καΐρου - οι δυνάμεις του Αϊντίτ συνέχιζαν να είναι παρούσες στη Μπαϊντόα⁹. Για μια φορά ακόμα, αναβλήθηκε έως την 15^η Μαΐου 1998, η Διάσκεψη για την Εθνική Συμφιλίωση.¹⁰

Ο κύριος λόγος ήταν ότι οι δυνάμεις του Χ. Αϊντίτ συνέχιζαν να βρίσκονται στην Μπαϊντόα και συγκρούονταν με τις δυνάμεις της εθνοτικής ομάδας των *Rahanwein* (Αντιστασιακός Στρατός των *Rahanwein*), που κατάγονται από την περιοχή αυτή¹¹. Το Μάιο του 1998 η ελπίδα για τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων χάθηκε από μια τρίτη αναβολή. Η έλλειψη οικονομικών πόρων για την οργάνωση της διάσκεψης και οι συνεχιζόμενες συγκρούσεις στην περιοχή της Μπαϊντόα αποτελούσαν τους κυριότερους λόγους της αναβολής. Δεν προγραμματίστηκε έγκαιρα νέα ημερομηνία για τη διεξαγωγή νέας Διάσκεψης¹². Η Διάσκεψη της Μπαϊντόα δεν έλαβε χώρα ούτε το 1998 ούτε το 1999.

Και ενώ συνεχίζονταν οι αναβολές της Διάσκεψης για την Εθνική Συμφιλίωση, μαίνονταν οι εθνοτικές συγκρούσεις στη Νότια Σομαλία, κυρίως στο Μογκαντίσου, στο Κισμάγιο, στις περιοχές της Μπαϊντόα, στην περιοχή Γκέντο και σε πολλές άλλες πόλεις και χωριά¹³.

¹ The Indian Ocean Newsletter, 3.1.1998.

² Africa Confidential, 9.1.1998.

³ The Indian Ocean Newsletter, 3.1.1998.

⁴ AFP, 30.12.1997.

⁵ Ηνωμένα Έθνη, Συμβούλιο Ασφαλείας, 22.12.1997 (S/1997/1000).

⁶ Reuters, 14.2.1998.

⁷ AFP, 14.2.1998.

⁸ Ibid.

⁹ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998, p.

11

¹⁰ Ibid.

¹¹ AFP, 30.3.1998.

¹² Lexis/Nexis, Deutsche Presse-Agentur (DPA), 13.5.1998.

¹³ Africa South of the Sahara 1999, 1998, p. 55.

Δεκατρείς πρωτοβουλίες αναλήφθηκαν για την ειρήνευση της χώρας¹. Οι οκτώ ξεκίνησαν από χώρες που βρίσκονται στην περιοχή, όπως από την Αίγυπτο, την Αιθιοπία και την Κένυα².

Η Αιθιοπία είχε παρατάξει στρατεύματα στην περιοχή Γκέντο τα οποία έχουν πλέον αποχωρήσει. Την 4^η Ιανουαρίου 1998 επιβεβαιώθηκε ότι οι ένοπλες δυνάμεις της Αιθιοπίας εγκατέλειψαν τις Σομαλικές πόλεις Λούγκ, Μπούλα Χάβο και Ντόλοου στην νοτιοδυτική περιοχή του Γκέντο, που κατείχαν για αρκετούς μήνες³.

Η Αιθιοπία, κατ' εξουσιοδότηση της Διακυβερνητικής Αρχής για την Ανάπτυξη και του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας ανέλαβε πρωτοβουλία για την ειρηνευτική διαδικασία, αλλά απέρριψε τη Συμφωνία του Καΐρου, όπου την πρωτοβουλία είχε αναλάβει η Αίγυπτος. Ο φόβος της Αιθιοπίας ήταν ότι το ενδεχόμενο εγκατάστασης στο Μογκαντίσου ενός καθεστώτος που υποστηρίζεται από τους Άραβες θα ενισχύσει τον Ισλαμικό φονταμενταλισμό, που θα απειλεί την κατά πλειοψηφία χριστιανική Αιθιοπία⁴. Υποστήριξε επίσης ότι δεν είχαν κληθεί να συμμετάσχουν στις διαπραγματεύσεις όλες οι εθνοτικές ομάδες της Σομαλίας και έτσι απειλείτο η ειρήνη στη Σομαλία⁵. Η Αιθιοπία είχε φιλοξενήσει το Δεκέμβριο του 1996 και τον Ιανουάριο του 1997 τις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις στο Σόντερε, 200 χιλιόμετρα από την Αντίς Αμπέμπα, όπου ιδρύθηκε το Εθνικό Συμβούλιο Σωτηρίας, το οποίο συνενώνει 26 εθνοτικές ομάδες⁶.

Τον Μάρτιο του 1999 φαίνεται ότι η Διάσκεψη για Εθνική Συμφιλίωση έχει αναβληθεί αόριστα για το μέλλον. Η κατάσταση στη Σομαλία σήμερα αποτυπώνεται στην άποψη του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στην έκθεσή του που το Σεπτέμβριο του 1997 απευθύνει στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

Στη Σομαλία διαπιστώνονται τριών τύπων έκτακτες καταστάσεις, που απαιτούν την άμεση αντίδραση της διεθνούς κοινότητας: φυσικές καταστροφές, όπως πλημμύρες, ξηρασίες και λοιμοί, κυρίως επιδημίες χολέρας και άλλων ασθενειών που πλήττουν τις ανθρώπινες ζωές, ανθρώπινες καταστροφές, καταστροφές που προκαλεί ο πόλεμος, μετακινήσεις πληθυσμών και λιμοί⁷.

Το 1997 ο Γενικός Γραμματέας ανέφερε ότι 13 οργανώσεις των Ηνωμένων Εθνών, σε συνεργασία με 50 διεθνείς και 10 μη κυβερνητικές οργανώσεις παρείχαν, επικεντρώνοντας τις προσπάθειές τους στις τέσσερις περιοχές υψίστου κινδύνου, έκτακτη ανθρωπιστική – ανακουφιστική βοήθεια, υπηρεσίες αποκατάστασης του πληθυσμού, ανοικοδόμησης και συνδρομή για τη διακυβέρνηση της χώρας⁸. Τον Απρίλιο του 1998 εννέα εξόριστοι από την Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού απήχθησαν και γρήγορα αφέθηκαν ελεύθεροι. Μετά το συμβάν αυτό πολλές ανθρωπιστικές οργανώσεις ανέστειλαν το έργο τους στη Σομαλία⁹.

---

¹ **Περιφερειακές πρωτοβουλίες:** Τζιμπουτί (Ιούνιος 1991) – Δύο Διασκέψεις Συμφιλίωσης - Ενοποιημένη Δύναμη Ειρήνης – Επιχείρηση Αποκατάστασης της Ελπίδας (Δεκέμβριος 1992) – Αντίς Αμπέμπα (Μάρτιος 1993) – Αντίς Αμπέμπα (Δεκέμβριος 1993) – Έναρξη συνομιλιών μεταξύ του Αϊντίτ και του Μαχντί στο Ναϊρόμπι το πρώτο εξάμηνο του 1994, η οποία αναβλήθηκε πέντε φορές – Ναϊρόμπι (Οκτώβριος 1996) – Σόντερε – Αιθιοπία (Ιανουάριος 1997) – Σάναα – Υεμένη (Μάιος 1997) – Κάιρο (Μάιος 1997) – Η Συμφωνία του Καΐρου της 21.12.1997 – **Εσωτερικές πρωτοβουλίες :** Εθνοτικές ομάδες των Αμπγκάλ και Μουρουσάντα. Συμφωνία του Ιανουαρίου 1995. Στην περιοχή Βερμούδα του Μογκαντίσου – Νότιο Μογκαντίσου (Ιούνιος 1995) – Διάσκεψη Συμφιλίωσης – Μπαϊντόα – Σομαλία (προγραμματισμένη για το Φεβρουάριο του 1998, αναβλήθηκε τρεις φορές) Africa South of the Sahara 1999, p. 948.

² Africa South of the Sahara 1998, 1998, p. 948 ff.

³ La Lettre de l' Ocean Indien, 10.1.1998.

⁴ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998, p. 11.

⁵ AFP, 24.12.1997.

⁶ Ibid.

⁷ Ηνωμένα Έθνη – Συμβούλιο Ασφαλείας, 16.9.1997 (S/1997/715).

⁸ Ibid.

⁹ Le Monde – Bilan économique et Social, Edition 1999, p. 102.

Η Οικονομική Κατάσταση

Η διαρκής κατάσταση ανασφάλειας, οι σκληρές περιβαλλοντικές συνθήκες (πλημμύρες και ξηρασία), οι καταστροφές των καρπών επιδείνωσαν την ήδη άσχημη οικονομική κατάσταση της Σομαλίας¹. Το 1997, η αύξηση των εμπορικών δραστηριοτήτων οδήγησε στην τόνωση της εξαγωγής ζώων και φρούτων². Όμως, η παρατεταμένη αδυναμία λειτουργίας του λιμανιού του Μογκαντίσου συγκράτησε τις εξαγωγές σε μέτριο επίπεδο³. Επίσης το 1998 τα κράτη του Περσικού Κόλπου και η Σαουδική Αραβία επέβαλαν απαγόρευση εισαγωγών ειδών της Σομαλικής κτηνοτροφίας. Η απαγόρευση αυτή έπληξε κυρίως την οικονομία της βόρειας Σομαλίας⁴.

Η Σομαλία υποφέρει από χρόνια έλλειψη τροφίμων λόγω της πολιτικής ανασφάλειας, της ξηρασίας και των πλημμύρων. Οι τελευταίες φυσικές καταστροφές το Νοέμβριο του 1997 στα νότια της χώρας άφησαν 250.000 άστεγους⁵.

Τμήματα των κεντρικών και νότιων περιοχών επλήγησαν από τις πλημμύρες που προκάλεσαν οι ισχυρές βροχές που άρχισαν τον Οκτώβριο του 1997 με αποτέλεσμα την υπερχείλιση των ποταμών Τζούμπα και Σέμπελε, καταστρέφοντας περισσότερα από 60.000 εκτάρια καλλιεργειών και παρασέρνοντας χιλιάδες τόνους ζαχαροκάλαμα και άλλα τρόφιμα που ήταν αποθηκευμένα σε υπόγειους χώρους⁶. Περί τα τέλη του Νοεμβρίου τουλάχιστον 2000 Σομαλοί είχαν εξαφανισθεί, πιθανότατα είχαν πνιγεί λόγω της πλημμύρας⁷.

Οι πλημμύρες ανάγκασαν περίπου 122.000 ανθρώπους, κυρίως πρόσφυγες από τη Σομαλία να εγκαταλείψουν τους καταυλισμούς προσφύγων όπου βρίσκονταν στη βορειοανατολική Κένυα⁸. Οι προσπάθειες ανακούφισής τους διακινδύνευσαν από τις καινούργιες συγκρούσεις που ξέσπασαν στη Μπαϊντόα, στο επίκεντρο της περιοχής που πλημμύρησε, 200 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του Μογκαντίσου⁹.

Τον Αύγουστο του 1998, δηλητηριασμένο νερό προκάλεσε το θάνατο 15 ανθρώπων στο νομό Abudwaq, στην περιοχή Galgudud στη Κεντρική Σομαλία. Το νερό προερχόταν από ιδιωτική πηγή και οι συνθήκες δηλητηρίασής του δεν έγιναν γνωστές. Λόγω της ανασφάλειας που κυριαρχεί καμιά ανθρωπιστική οργάνωση δεν παρέχει βοήθεια στην περιοχή¹⁰.

Οι πλημμύρες και η ξηρασία στη νότια Σομαλία περί τα τέλη του 1998 και αρχές του 1999 προκάλεσαν λιμούς στο λαό¹¹. 300 άνθρωποι εγκατέλειψαν τα σπίτια τους στην περιοχή της Τζούμπα στη νότια Σομαλία, καθώς ένοιωθαν να απειλούνται από τη ξηρασία και τις συγκρούσεις¹².

2.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΣΟΜΑΛΙΑΣ

Οι συνθήκες που επικρατούν στις διάφορες περιοχές της Σομαλίας ποικίλουν. Η χώρα είναι χωρισμένη σε τέσσερις ζώνες: τη βορειοδυτική ή Somaliland, όπου πραγματοποιείται ένα πείραμα δημοκρατίας που συνδυάζεται με τις αιώνιες πολιτισμικές παραδόσεις. Τη βορειοανατολική, όπου επικρατούν συνθήκες ειρήνης από τον Ιανουάριο του 1991, οπότε και σηματοδοτείται

¹ US DOS Country Reports, 1998, 1999 [Internet].

² US DOS Country Reports, 1997, 1998 [Internet].

³ Ibid.

⁴ UNHCR, 1999 Global Appeal.

⁵ Ibid.

⁶ Associated Press, November 1997 [Internet].

⁷ Ibid.

⁸ Associated Press, November 1997 [Internet].

⁹ The Toronto Star, 21.11.1997 – Deutsche Presse-Agentur, 19.11.1997.

¹⁰ AFP, 23.8.1998.

¹¹ AFP, 3.2.1999

¹² AFP, 7.2.1999.

το τέλος των εχθροπραξιών κατά του πρώην Προέδρου της χώρας Σιάντ Μπαρέ, τη νότια, στην Κεντρική περιοχή από το Γκαλκάγιο έως το Μπέλετ Βέιν, που κατοικείται από φυλές των *Marehans* και φυλετικές εθνοτικές ομάδες των *Hawiye*, με χαρακτηριστικές για την περιοχή συγκρούσεις, και που χρησιμεύει ως διάδρομος, ειδικά σε εμπορικό επίπεδο, μεταξύ του σταθερού Βορειοανατολικού τμήματος της χώρας και του νότιου όπου μαίνεται ο πόλεμος. Νότια, στην περιοχή του Μογκαντίσου έως τα σύνορα με την Κένυα μαίνεται τα τελευταία έξι χρόνια εμφύλιος πόλεμος¹.

Τα Ηνωμένα Έθνη διακρίνουν τρεις περιφερειακές τάσεις στη Σομαλία με διαφορετικά χαρακτηριστικά και ανάγκες: το Νότο, που αποτελείται κυρίως από ζώνες όπου επικρατεί κατάσταση κρίσης, το σχετικά ήρεμο Βορρά και την υπόλοιπη χώρα, όπου παρατηρείται σε διάφορα επίπεδα μια μετάβαση από την κρίση στην αποκατάσταση της ηρεμίας².

Η Βορειοδυτική Σομαλία (Somaliland)

Το 1991 το πολιτικό στρατιωτικό κίνημα της εθνοτικής ομάδας των *Issaq*, το Εθνικό Σομαλικό Κίνημα (Somali National Movement) ανακήρυξε την ανεξαρτησία της Βορειοδυτικής Σομαλίας. Το Κίνημα αυτό ιδρύθηκε το 1981 και υποστηρίχθηκε από την Αιθιοπία³. Αν και η Somaliland δεν έχει αναγνωρισθεί ως ανεξάρτητο κράτος από τη διεθνή κοινότητα, έχει αστυνομικές δυνάμεις, δικαστικό σύστημα και φόρους, που έχουν υιοθετηθεί σε συνεργασία με τις αρχές του Εθνικού Σομαλικού Κινήματος με βάση τις παραδοσιακές δομές και τις προγονικές αξίες⁴.

Στις 16 Δεκεμβρίου 1997, ο Πρόεδρος της Somaliland, ο Μοχάμεντ Ιμπραχίμ Έγκαλ ενημέρωσε το Κοινοβούλιο (*Guurti*) για τη πρόθεσή του να παραιτηθεί από τη θέση που κατείχε από το 1993 και στην οποία είχε επανεκλεγεί το Μάρτιο του 1997 υποδεικνύοντας ταυτόχρονα τα προβλεπόμενα από το Σύνταγμα για τη διαδοχή του⁵. Η κίνησή του αυτή χαρακτηρίστηκε «πολιτικός εκβιασμός» καθώς πιστεύεται ότι η αντιπολίτευση δεν θα συμφωνούσε για έναν υποψήφιο και φοβήθηκε «τις πολιτικές αναταραχές για την άδεια προεδρική καρέκλα»⁶. Ο Έγκαλ είναι αποδέκτης αυστηρής κριτικής, ειδικά στο ζήτημα της διαφθοράς, και συνειδητοποιεί τα όρια του σε μια κοινωνία που «ανοικοδομεί με γρήγορους ρυθμούς τις γέφυρές της και όπου η κοινή γνώμη παίζει σημαντικό ρόλο»⁷. Όπως εξηγεί κάποιο μέλος της αντιπολίτευσης, οι θεσμοί της χώρας είναι νέοι και εύθραστοι για να αντέξουν ένα πραξικόπημα ή μια στάση και πολλές συναντήσεις των εκλεκτόρων θα πραγματοποιηθούν τα επόμενα τέσσερα χρόνια έως τις επόμενες εκλογές⁸. Κατά συνέπεια η παραίτηση του Έγκαλ απερρίφθη ομόφωνα από το Κοινοβούλιο⁹.

Το 1997 έλαβαν χώρα συγκρούσεις μεταξύ της εθνοτικής ομάδας των *Issaq* και άλλων της Βορειοανατολικής Somaliland. Η διοίκηση του Σομαλικού Εθνικού Κινήματος περιορίζεται στο ανατολικό τμήμα της χώρας και οι υπόλοιπες εθνοτικές ομάδες συνασπίζονται περισσότερο με τη Βορειοανατολική Σομαλία. Έτσι δημιουργήθηκε μια ημι-αυτόνομη περιοχή, η «Ανατολική Κοινοπολιτεία». Οι συγκρούσεις και οι εντάσεις μεταξύ των εθνοτικών ομάδων περιορίστηκαν. Εφαρ-

---

¹ Prunier, G., *Le Monde Diplomatique*, 11/1997.

² Ηνωμένα Έθνη, Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, E/CN/4/1998/96, 16.1.1998.

³ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998.

⁴ Ibid.

⁵ *The Indian Ocean Newsletter*, 20.12.1997.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Prunier, G., *Le Monde Diplomatique*, 11/1997.

⁹ *Africa Confidential*, 9.1.1998.

μόσθηκαν παραδοσιακές μέθοδοι επίλυσης των διαφορών σε συνδυασμό με διασκέψεις συμφιλίωσης¹.

Η Somaliland συνέχισε τις προσπάθειές της για να τύχει αναγνώρισης από τη διεθνή κοινότητα: το Μάρτιο του 1997 ο Πρόεδρος Εγκάλ ζήτησε από τα Ηνωμένα Έθνη και τις οργανώσεις τους την αναγνώριση της «Δημοκρατίας της Somaliland» και το διορισμό Αντιπροσώπου των Ηνωμένων Εθνών στη Χαργκέισα². Το Νοέμβριο του 1997 ο Υπουργός Εξωτερικών Μαχμούντ Σαλάχ Φαγκαντέχ Νουρ ταξίδεψε στην Αιθιοπία και συμφώνησε με την Κυβέρνηση της Αιθιοπίας να συνεργαστεί άμεσα με την κυβέρνηση της Somaliland και όχι με φυλές ή εθνοτικές ομάδες. Ο κος Νουρ επισκέφθηκε επίσης τις ΗΠΑ, τη Γαλλία και συναντήθηκε με εκπροσώπους και των δύο κυβερνήσεων καθώς και αξιωματούχους της γαλλικής εταιρείας Total, που σκοπεύει να κατασκευάσει δίκτυο πρατηρίων στη Somaliland³.

Η Βορειοανατολική Σομαλία (Puntland)

Υποστηρίζεται ότι είναι η πλέον ήρεμη περιοχή της Σομαλίας. Από το 1993 και εντεύθεν δεν έχουν αναφερθεί συγκρούσεις⁴. Αποτελείται από τρεις περιοχές: Μπάρι, Νουγκάλ και το βόρειο Μουντούγκ, που ελέγχονται από το Δημοκρατικό Μέτωπο για τη Σωτηρία της Σομαλίας (Somali Salvation Democratic Front). Πρόκειται για πολιτική συμμαχία που ιδρύθηκε το 1981 και εκπροσωπεί τις εθνοτικές ομάδες των *Majerteen* της βορειοανατολικής Σομαλίας. Το 1998 διαπιστώθηκε η συνδρομή προϋποθέσεων που ενδυναμώνουν τη σταθερότητα που επικρατεί στην περιοχή. Το αυτόνομο κράτος *Puntland* ανακηρύχθηκε την 23^η Ιουλίου 1998 και ακολούθησε ο διορισμός 9μελούς Συμβουλίου και τα εγκαίνια 69μελούς Κοινοβουλίου⁵. Σε αυτή την περιοχή της χώρας η ελευθερία κυκλοφορίας τυγχάνει απόλυτου σεβασμού. Άλλες εθνοτικές ομάδες πλην των *Majerteen* κυκλοφορούν ελεύθερα στην περιοχή που διοικείται από το Δημοκρατικό Μέτωπο για τη Σωτηρία της Σομαλίας. Όμως οι μόνοι πρόσφυγες που επαναπατρίστηκαν στη βορειοανατολική Σομαλία είναι οι ανήκοντες στη φυλή των *Majerteen*⁶.

Παρά την καλή λειτουργία της Διοίκησης, σχετικά πρόσφατα (το 1997) παρατηρήθηκαν περιπτώσεις εκβιασμών και περιστατικά βίας και διαπιστώθηκε ότι οι αντάρτες του Δημοκρατικού Μετώπου για τη Σωτηρία της Σομαλίας (που ελέγχουν την περιοχή σήμερα) αποσπούν χρήματα με βίαια μέσα⁷. Η διαφωνία για τα σύνορα με τη Βορειοδυτική Σομαλία (Somaliland) πρέπει να επιλυθεί⁸ άμεσα όπως επίσης και η διαφωνία για τα εσωτερικά περιφερειακά σύνορα μεταξύ των περιοχών Νουγκάλ και Μουντούγκ στα Βορειοανατολικά, αν και οι εντάσεις φαίνεται να έχουν υποχωρήσει⁹.

---

16. ¹ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998, p.

² Africa South of the Sahara 1998, 930.

³ The Indian Ocean Newsletter, 13.12.1997.

15. ⁴ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998, p.

⁵ Ibid, p. 16.

⁶ Ibid.

⁷ Piquet, F., OSAR-Jalons No. 47, 12/1997, 29.

⁸ Gaabane, Beyond Power: A new agenda for Peace in Somalia, Nomadnet Commentary [Internet].

17. ⁹ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998, p.

Κεντρική και Νότια Σομαλία

Η Κεντρική και Νότια Σομαλία είναι λιγότερο ομοιογενής από πλευράς εθνοτικών ομάδων σε σχέση με τη Βόρεια Σομαλία¹. Η ανομοιογένεια αντανακλάται στο μεγάλο αριθμό των αντάρτικων ομάδων που διακρίνονται ανάλογα με την εθνοτική ομάδα που ανήκουν τα μέλη τους. Μερικές από τις εθνοτικές ομάδες ελέγχουν ιδιαίτερα μικρής έκτασης περιοχές. Αναφέρεται ότι στις κεντρικές και νότιες περιοχές της Σομαλίας, οι άνθρωποι είναι ασφαλέστεροι στις περιοχές που ελέγχονται από τις εθνοτικές ομάδες όπου ανήκουν². Όμως, η κατάσταση αυτή ισχύει και για άλλες περιοχές της Σομαλίας. Οι κυριότερες περιοχές συγκρούσεων είναι οι: Γκέντο, Μπαϊ, τμήματα του Μπακούλ και της Κάτω Τζούμπα³.

Σε δύο νότιες περιοχές, στη Μπαϊ και στη Μπακολ, συνεχίζονται οι μάχες μεταξύ δύο εθνοτικών ομάδων: των ομάδων της φυλής *Rahanwein* που αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού στις δύο περιοχές και αυτών της φυλής *Hawiye* του Χ. Αϊντίτ (Ηνωμένο Σομαλικό Κογκρέσο που ιδρύθηκε το 1989 / Εθνική Σομαλική Συμμαχία που ιδρύθηκε το 1992). Το Σεπτέμβριο του 1995 η τελευταία φυλή κατέλαβε τις δύο περιοχές και η κατάσταση παραμένει έκτοτε τεταμένη⁴. Τον Ιούλιο του 1998 οι έντονες μάχες που ξέσπασαν νότια, στην κοιλάδα της Τζούμπα, ανάγκασαν τουλάχιστον 120.000 πολίτες να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Οι μάχες και η ανασφάλεια εμπόδισαν τους αγρότες να καλλιεργήσουν τη γη τους. Το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Διατροφής εκτιμά ότι η γη που καλλιεργήθηκε περιορίστηκε σε ποσοστό 37%⁵. Επιπλέον, δεν αναλήφθηκε καμιά ειρηνευτική πρωτοβουλία και έτσι συνεχίζονται οι μάχες μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων εθνοτικών ομάδων. Αναφέρεται ότι στις συγκρούσεις του Φεβρουαρίου 1999 δέκα άτομα έχασαν τη ζωή τους και 16 τραυματίστηκαν⁶.

Το 1997 συνεχίστηκαν στις περιοχές Μπαϊντόα, Σαμπέλε και Μπαϊ σποραδικές συγκρούσεις μεταξύ αντιμαχόμενων αντάρτικων ομάδων, προκαλώντας τη μετακίνηση περίπου 27.000 ατόμων⁷. Το Μάρτιο του 1997 εθνοτικές μάχες ξέσπασαν στο χωριό Μπεγκάν, στην περιοχή Γκαλγκουντούτ, μεταξύ της φυλής *Abgal* που υποστηρίζει τον Αλί Μαχντί Μοχάμεντ και της *Murusade* του Μοχάμεντ Κανιάρε Αφράρ, συμμάχου των *Haber/Hawiye* του Χ. Μοχάμεντ Αϊντίτ⁸.

Τον Οκτώβριο του 1997 υπογράφηκε ανακωχή μεταξύ του Αλί Μαχντί Μοχάμεντ και του Χ. Μ. Αϊντί. Η συμφωνία καλεί για παύση των εχθροπραξιών, για ανακωχή, για απομάκρυνση των οδοφραγμάτων και για διευκόλυνση της ανθρωπιστικής βοήθειας⁹. Η συμφωνία, που χαρακτηρίστηκε ως μη πολιτική, καλεί επίσης για εφαρμογή του Νόμου της Σαρία με στόχο να καταπολεμηθεί το αυξανόμενο κύμα βίας¹⁰. Νωρίς το Νοέμβριο στην περιοχή Μαχαντάι, 117 χιλιόμετρα βόρεια του Μογκαντίσου αντηλλάγησαν πυρά μεταξύ των ανταρτών *Abgar* του Αλί Μαχντί Μοχάμεντ και του *Hawadle* οπαδών του Στρατηγού Ομάρ Χασί Αντεν, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν τέσσερις αντάρτες και δύο πολίτες¹¹.

Περί τα τέλη Νοεμβρίου 1997 μέλη διεθνών ανθρωπιστικών οργανώσεων αναχώρησαν από το Βόρειο Μογκαντίσου λόγω της επιδείνωσης της κατάστασης. (24 Νοεμβρίου 1997 – 26 Νοεμ-

---

¹ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998, p. 19.

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Ibid., p. 24.

⁵ AFP, 29.7.1998.

⁶ Courrier, AP, 2.2.1999.

⁷ AFP, 3.11.1997.

⁸ AFP, 3/1997 (Lexis/Nexis).

⁹ Africa Confidential, 18.10.1997.

¹⁰ Ibid.

¹¹ AFP, 3.11.1997.

βρίου 1997). Το Ισπανικό τμήμα των «Γιατρών Χωρίς Σύνορα», η γαλλική οργάνωση «Δράση κατά της πείνας» και οι Ιταλικές οργανώσεις CEFA, Intersos & CINS ανακοίνωσαν ότι αποχωρούν από το Μογκαντίσου μετά την απαγωγή μελών της οργάνωσης CINS στη διάρκεια επίθεσης στα γραφεία τους στην πόλη Νταγκανλέυ, 28 χιλιόμετρα βόρεια του Μογκαντίσου¹. Στη διάρκεια αυτών των επιθέσεων σκοτώθηκαν τουλάχιστον 13 Σομαλοί, που εργάζονταν στην οργάνωση CINS².

Η περιοχή Γκέντο που βρίσκεται στο Βορειοανατολικό τμήμα της Σομαλίας ιδρύθηκε από τον πρώην Πρόεδρο της χώρας Σιάντ Μπαρέ το 1974 και είναι ένας από τους παραδοσιακούς χώρους κατοικίας της φυλής *Marehan* στην οποία ανήκει και ο πρώην Πρόεδρος³. Αν και η φυλή δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική τουλάχιστον όσον αφορά τον αριθμό των μελών της, ο πολιτικός έλεγχος της περιοχής ασκείται από το Σομαλικό Εθνικό Μέτωπο (Somali National Front), που απαρτίζεται από μέλη της φυλής *Marehan*. Το Σομαλικό Εθνικό Μέτωπο ιδρύθηκε το 1991 από τους οπαδούς του Σιάντ Μπαρέ με στόχο την αποκατάσταση του προηγούμενου καθεστώτος⁴. Οι αντιμαχόμενες πλευρές στην περιοχή Γκέντο είναι το Εθνικό Σομαλικό Μέτωπο και το Κόμμα της Ισλαμικής Ενότητας (Islamic Union Party / Al Ittihad al Islamia), που είναι σκληροπυρηνική Ισλαμική ομάδα με στόχο την ένωση της Σομαλίας και των όμορων κρατών σε Ισλαμικό κράτος. Ο χώρος δράσης του Κόμματος της Ισλαμικής Ενότητας εκτείνεται μεταξύ της Μπαρντέρα και της Λουουκ⁵. Το 1996 και το 1997 οι δυνάμεις της Αιθιοπίας ενεπλάκησαν σε συγκρούσεις, όταν σε συνεργασία με το Σομαλικό Εθνικό Μέτωπο κατέλαβαν τμήματα της περιοχής Γκέντο ως αντεκδίκηση των επιθέσεων του Κόμματος της Ισλαμικής Ενότητας στην επικράτεια της Αιθιοπίας⁶. Τον Ιούνιο του 1998 υπογράφηκε συμφωνία ειρήνης μεταξύ του Σομαλικού Εθνικού Μετώπου και του Κόμματος της Ισλαμικής Ενότητας και έκτοτε η κατάσταση παραμένει σταθερή⁷. Όμως, η συμφιλίωση των δύο κομμάτων περιγράφεται ως αδύναμη αφού τα μέλη του Σομαλικού Εθνικού Μετώπου δεν υποστηρίζουν την ειρηνευτική συμφωνία. Ένας άλλος παράγοντας που επιδεινώνει την κατάσταση είναι το γεγονός ότι σύμφωνα με πληροφορίες το Κόμμα της Ισλαμικής Ενότητας δεν έχει παραδώσει όλο τον οπλισμό του, αλλά έχει κρύψει μέρος αυτού. Η πηγή της περιοχής Γκέντο⁸ της Δανίας δήλωσε ότι, γενικά ο λαός δεν αντιμετωπίζει διώξεις λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων στην περιοχή του Γκέντο. Όμως, τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχουν διαπραχθεί πολιτικές δολοφονίες⁹. Αν και η πληροφορία παραμένει ανεπιβεβαιωτή, τα θύματα ήσαν οπαδοί του Κόμματος της Ισλαμικής Ενότητας¹⁰.

Το Μογκαντίσου παραμένει χωρισμένο σε τέσσερις διοικήσεις που ελέγχονται από τη φυλή *Hawiye*. Οι τέσσερις ηγέτες ανήκουν στη φυλή *Hawiye* και είναι όλοι μέλη του Ενωμένου Σομαλικού Κογκρέσου, του κινήματος που συνέβαλε αποφασιστικά στην ανατροπή του καθεστώτος του Σιάντ Μπαρέ. Το 1992 και το 1993 το κίνημα διασπάσθηκε σε δύο επιμέρους ομάδες, που όμως παραμένουν συνδεδεμένες με το Ενωμένο Σομαλικό Κογκρέσο. Τα δύο νέα κινήματα είναι: η Εθνική Σομαλική Συμμαχία (Somali National Alliance / SNA), που ιδρύθηκε το 1992 για να συνενώσει τους οπαδούς του στρατηγού Αϊντίτ. Το 1993 ιδρύθηκε η Συμμαχία για τη Σωτηρία της Σομαλίας (Somali Salvation Alliance / SSA) και συνένωσε τους πολέμιους του Αϊντίτ, των οποίων ηγείται ο Αλί Μαχντί. Κάποια τμήματα των κινήματων αυτών εκπέμπουν από ιδιόκτητους ραδιοφωνικούς

¹ Ibid.

² Ibid.

³ Undlaendinge Styrelsen, 10/1998, p. 8.

⁴ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998.

⁵ Ibid., p. 21.

⁶ Ibid.

⁷ Undlaendinge Styrelsen, 10/1998, p. 22.

⁸ Ibid.

⁹ Undlaendinge Styrelsen, 10/1998, p. 32.

¹⁰ Ibid.

σταθμούς: το κίνημα του Αϊντίτ από το «Φωνή του Λαού της Σομαλίας» και από το «Ειρηνευτικό Ραδιόφωνο του ΑΤΤΟ»¹.

Το 1998 αναλήφθηκαν πρωτοβουλίες για την ένωση του Μογκαντίσου. Το Φεβρουάριο του ιδίου έτους χιλιάδες άνθρωποι διαδήλωσαν στους δρόμους της πόλης υπέρ της ειρήνης. Οι τρεις ηγέτες που ήλεγχαν την πόλη συμμετείχαν στην ειρηνευτική πρωτοβουλία και υποσχέθηκαν την επανέναρξη λειτουργίας του λιμανιού και του αεροδρομίου της πόλης. Στη συνέχεια ο Αλί Μαχντί διέσχισε «την πράσινη γραμμή» που χώριζε την πόλη από το 1991 και μετέβη στο νότιο τμήμα της πόλης το οποίο δεν είχε επισκεφθεί από τον χωρισμό της².

Μετά από διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα αρχές Ιουλίου 1998 στην Τρίπολη, υπό την αιγίδα του Λίβυου Προέδρου Μουαμάρ Κταντάφι και συμμετείχαν οι τέσσερις αντιμαχόμενοι ηγέτες που ήλεγχαν το Μογκαντίσου, ο Χ. Αϊντίτ, ο Αλί Μαχντί Μοχάμεντ, ο Μοχάμεντ Κανυάρε Αφραη και ο Οσμάν Χασάν Αλί, ο επονομαζόμενος ΑΤΤΟ, εγκαταστάθηκε περί τα τέλη Αυγούστου 1998³ ενιαία διοίκηση για το Μογκαντίσου και την περιοχή Μπεναντίρ. Στη συνέχεια ακολούθησε ανακοίνωση από το ραδιοφωνικό σταθμό του Χ. Αϊντίτ, στην οποία τονίζονταν τα επτά σημεία της ενιαίας διοίκησης του Μογκαντίσου. Οι τέσσερις ηγέτες προσχώρησαν στη συμφωνία και διαβεβαίωσαν ότι «θα λησμονήσουν το παρελθόν και θα εργαστούν για τη διαρκή ειρήνη στην περιοχή»⁴. Όμως, ένας από τους βασικούς ηγέτες, ο ΑΤΤΟ, απέσυρε την υποστήριξή του στη συμφωνία και άλλοι ηγέτες μικρότερων ομάδων εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους για το περιεχόμενό της⁵. Οι μάχες συνεχίστηκαν στο Μογκαντίσου και αναφέρθηκαν ανταλλαγές πυρός πριν και μετά από την επίσημη ανακοίνωση της ίδρυσης της ενιαίας διοίκησης⁶. Στις αρχές του 1999 οι ιδιαίτερα άγριες μάχες στο Βόρειο Μογκαντίσου επεκτάθηκαν και στην περιοχή της Κεντρικής Σαμπέλε στα βόρεια του Μογκαντίσου⁷. Στις αρχές Φεβρουαρίου 1999 οι δύο αντιμαχόμενες ομάδες υπέγραψαν συμφωνία για παύση του πυρός⁸.

3. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ (1997-1999)

Στη Διακήρυξη του Καΐρου οι συμμετέχοντες αποφάσισαν να παραμερίσουν τις διαφορές τους και να «βαδίσουν σε ένα νέο δρόμο με στόχο την εθνική ενότητα και την αποκατάσταση των βασικών δικαιωμάτων, των προσδοκιών και των ελευθεριών του λαού της Σομαλίας»⁹. Αναγνωρίζοντας τις προηγούμενες ειρηνευτικές προσπάθειες του Ναϊρόμπι (Οκτώβριος 1996), του Σόντερε (Ιανουάριος 1997), της Σάναα (Μάιος 1997), του Κάϊρο (Μάιος 1997) και το Μνημόνιο του Καΐρου της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1997, η Διακήρυξη του Καΐρου απευθύνει έκκληση για τη δημιουργία μεταβατικής κυβέρνησης βασισμένης σε ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης της χώρας και «δεσμευόμενη από τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και τους στόχους και αρχές των Ηνωμένων Εθνών καθώς και όλων των άλλων διεθνών οργανισμών στους οποίους είναι μέλος η Σομαλία»¹⁰. Αυτοί οι στόχοι καθιστούν τη Διακήρυξη του Καΐρου διαφορετική από τις προηγούμενες συμφωνίες.

¹ AFP, 1.2.1998.

² AFP, 4.2.1998.

³ La lettre de l' Ocean Indien, 18.7.1998.

⁴ BBC, Summary of the World Broadcast, 20.7.1998.

⁵ AFP, 4.8.1998.

⁶ DPA, 1.8.1998 – AFP, 9.8.1998 – AFP, 3.11.1998.

⁷ AFP, 2.2.1999.

⁸ Ibid.

⁹ Ηνωμένα Έθνη, Συμβούλιο Ασφαλείας, 22.12.1997 (S/1997/1000).

¹⁰ Ibid.

Η Ειδική Απεσταλμένη των Ηνωμένων Εθνών για τη Σομαλία αναφέρει στην τελευταία έκθεσή της 16^{ης} Ιανουαρίου 1998 ότι «οι συνθήκες της καθημερινής ζωής των πολιτών της Σομαλίας είναι γενικά δύσκολες και εξαιρετικά απρόβλεπτες»¹.

Οι μειονότητες, ειδικά οι *Bantu*, *Bravanese* και *Benadiri* βρίσκονται σε εξαιρετικά μειονεκτική θέση και αποτελούν στόχο των ανταρτών: θεωρούν ότι είναι οι μοναδικοί πολίτες στη Σομαλία που μετά την κατάρρευση του καθεστώτος του Σιάντ Μπαρέ το 1991 δεν διαθέτουν ένοπλες ομάδες για να τους προστατεύσουν². Αναφέρεται ότι 17 μέλη της φυλής των *Bantu*, μεταξύ των οποίων και τέσσερις γυναίκες και οκτώ παιδιά δολοφονήθηκαν από αντάρτες στο χωριό *Janiya Misra* στην περιοχή του Κεντρικού Σέμπελε, και ότι επτά γυναίκες βιάσθηκαν³.

Η Σομαλία στερείται κεντρικής κυβέρνησης από το 1991. Έκτοτε, επικρατεί κατάσταση ανομίας ειδικά στο κεντρικό και στο νότιο τμήμα της χώρας. Η Διεθνής Αμνηστία χαρακτηρίζει την κατάσταση στην έκθεσή του 1998 ως εξής :

*Για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος άοπλων πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και των παιδιών, ευθύνονται οι αντάρτικες ομάδες των διαφόρων φυλών / εθνοτικών ομάδων. Οι παραβιάσεις περιλαμβάνουν αυθαίρετες δολοφονίες καθώς και απαγωγές και βιασμούς*⁴.

Θετική εξέλιξη αποτελεί η απελευθέρωση κατά τη διάρκεια του 1998 πολλών φυλακισμένων συνείδησης που κρατούνταν από το 1996 και το 1997⁵.

3.1 ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το φυλετικό σύστημα της Σομαλίας στο οποίο βασίζεται η λειτουργία του κράτους της Σομαλίας από το 1991 ελέγχει τις επιλογές της στρατηγικής προστασίας των πολιτών της χώρας στην καθημερινή τους ζωή. Αναγνωρίζεται γενικά ότι «ένας πολίτης είναι περισσότερο ασφαλής στην περιοχή όπου η φυλή / εθνοτική του ομάδα είναι κυρίαρχη και ικανή να του παρέχει προστασία»⁶.

Είναι εξαιρετικά δύσκολο να καθορισθεί ποιος μπορεί να ζήσει με ασφάλεια και που στη Σομαλία. Οι γενικές παρατηρήσεις βασίζονται στις υπάρχουσες πληροφορίες. Αναφέρεται ότι στα βορειοδυτικά της χώρας, στη *Somaliland*, τα μέλη των φυλών / εθνοτικών ομάδων που δεν ασκούν εξουσία κυκλοφορούν ελεύθερα⁷. Οι πολίτες μπορούν να εγκαθίστανται μόνιμα όταν κατάνονται από την περιοχή ακόμα και αν δεν είναι μέλη της φυλής των *Issaq*, που ασκεί εξουσία στην περιοχή. Δεν έχει αναφερθεί δίωξη λόγω της εθνοτικής καταγωγής στην *Somaliland* αν και παρουσιάζονται περιστασιακά φαινόμενα διαμάχης μεταξύ των μελών της φυλής *Issaq*⁸. Στα βορειοδυτικά της χώρας, στην *Puntland*, η κατάσταση που επικρατεί είναι τέτοια ώστε έχει εγκατασταθεί τα τελευταία χρόνια μεγάλος αριθμός εσωτερικών προσφύγων (*internally displaced*) που ανήκουν σε διάφορες φυλές πλην των *Majerteen* που ασκούν την εξουσία στην περιοχή καθώς και σε μειονοτικές ομάδες από άλλες περιοχές της χώρας. Όπως προαναφέρθηκε οι Σομαλοί πρό-

¹ Ηνωμένα Έθνη, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 16.1.1998 (E/CN.4/1998/96).

² Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998, p. 23ff.

³ Διεθνής Αμνηστία, Ετήσια Έκθεση 1998, Σομαλία [Internet].

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998, p. 24.

⁷ Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Report, Somalia, December 1998, p. 17.

⁸ Ibid.

σφυγες που μετακινήθηκαν στην Puntland από την Κένυα, αν και κατάγονταν από τη Νότια Σομαλία, ανήκαν όλοι στην εθνοτική ομάδα των *Majerteen*¹.

Η κατάσταση είναι ίδια και στο Μογκαντίσου. Το Γραφείο Πληροφόρησης και Πολιτικής για τις Χώρες του Υπουργείου Εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου αναφέρει ότι :

*Όπως και στην υπόλοιπη Σομαλία ένας πολίτης στο Μογκαντίσου θα είναι περισσότερο ασφαλής στην περιοχή όπου η φυλή / εθνοτική ομάδα που ανήκει μπορεί να του παρέχει προστασία. Αναπόφευκτα, μέλη μικρότερων αριθμητικά φυλών και μειονοτικών ομάδων διατρέχουν μεγαλύτερους κινδύνους*².

Η Δικαστική εξουσία

Η έλλειψη κεντρικής κυβέρνησης έδωσε στις τοπικές αντάρτικες ομάδες την ευκαιρία να ασκούν δικαστική εξουσία στις τοπικές κοινωνίες που ελέγχουν. Το αποτέλεσμα είναι η άρνηση του δικαίωματος σε δίκαιη δίκη, οι εξαιρετικά αυστηρές ποινές και οι αυθαίρετες κρατήσεις³. Αναφέρεται ότι ένα άλλο φαινόμενο, που εμφανίστηκε στο Μογκαντίσου είναι η εισαγωγή Ισλαμικού Δικαστηρίου που στηρίζεται στο νόμο της Σαρία, που επιβάλλει ως ποινές ραβδισμούς και ακρωτηριασμούς καθώς και ποινές που θεωρούνται απάνθρωπες, εξευτελιστικές και ταπεινωτικές⁴. Η δίκαιη δίκη εξαρτάται από το σύστημα που επικρατεί στη φυλή / εθνοτική ομάδα όπως ακριβώς συμβαίνει και με την προστασία και την ασφάλεια. Στην περιοχή του Γκέντο παρατηρείται ότι η συμμετοχή στην κυρίαρχη φυλή / εθνοτική ομάδα σημαίνει περισσότερες ευκαιρίες για δίκαιη δίκη⁵.

Η Ειδική Απεσταλμένη των Ηνωμένων Εθνών για τη Σομαλία Mona Rishmawi περιγράφει τους κανόνες του δικαστικού συστήματος της Σομαλίας:

*Οι διάφορες κοινότητες στη Σομαλία εφαρμόζουν διαφορετικούς κανόνες. Αυτοί οι κανόνες βασίζονται είτε στο παραδοσιακό σύστημα, στο νόμο της Σαρία, είτε στο Σομαλικό δίκαιο που εφαρμοζόταν κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από τον πρώην πρόεδρο Σιάντ Μπαρέ ή πριν αυτός καταλάβει την εξουσία το 1969, ή είναι ένα συνδυασμό όλων αυτών*⁶.

Αποτέλεσμα της διακυβέρνησης της χώρας από το καθεστώς του Σιάντ Μπαρέ είναι η δυσπιστία των Σομαλών στους θετούς κανόνες δικαίου. Η Ειδική Απεσταλμένη των Ηνωμένων Εθνών για τη Σομαλία αναφέρει ότι πολλοί Σομαλοί νομικοί έχουν την άποψη ότι σε ζητήματα προσωπικής κατάστασης καθώς και για κάποια αδικήματα του ποινικού δικαίου πρέπει να εφαρμόζεται η Σαρία και το παραδοσιακό σύστημα⁷.

Σύμφωνα με την ίδια Απεσταλμένη η προοπτική εφαρμογής του νόμου στη Σομαλία έγκειται

*Στις ιδιαίτερες προσπάθειες που πρέπει να καταβληθούν ώστε να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στην άποψη ότι ένα αποτελεσματικό, ειδικευμένο και ανεξάρτητο δικαστικό σώμα μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου και στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*⁸.

---

¹ Ibid.

² Ibid., p. 18

³ Ibid., p. 22.

⁴ Διεθνής Αμνηστία, Ετήσια Έκθεση 1998 [Internet].

⁵ Udlaendinge Styrelsen 1998, p. 31.

⁶ Ηνωμένα Έθνη, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 16.1.1998 (E/CN.4/1998/96).

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

Εξωδικαστικές εκτελέσεις και Βασανιστήρια

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για την Πρακτική σε Ζητήματα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το έτος 1998, οι εξωδικαστικές εκτελέσεις αποτέλεσαν σύνηθες φαινόμενο στη διάρκεια του 1998. Όμως, δεν ήσαν κατ' ανάγκη δολοφονίες με πολιτικά κίνητρα. Αντίθετα, το κίνητρο βρισκόταν σε διαφωνίες περί τη γη και το εμπόριο. Το Δεκέμβριο του 1998 δύο φυλές αντιμάχονταν για τις θέσεις εργασίες σε μια Σουηδική μη κυβερνητική οργάνωση στο νοτιοδυτικό τμήμα της χώρας και οι μάχες άφησαν τουλάχιστον 60 νεκρούς και περίπου 150 τραυματίες¹.

Δεν υπήρξαν αναφορές για την χρήση βασανιστηρίων από τους εμπόλεμους αντάρτες, είτε στις μεταξύ τους μάχες είτε σε βάρος των πολιτών. Όμως σύμφωνα με την έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ αρκετά περιστατικά βασανιστηρίων δεν καταγγέλθηκαν στα αρμόδια όργανα².

Αυθαίρετες Συλλήψεις και Εξαφανίσεις

Οι διάφορες Σομαλικές φυλές συνέχισαν να συλλαμβάνουν και να κρατούν αυθαίρετα πολίτες και εμπόλεμους τόσο το βόρειο όσο και στο νότιο τμήμα της χώρας. Στη Χαργκέϊσα, μια Ειδική Επιτροπή Ασφάλειας, με μέλη το Δήμαρχο της πόλης και αξιωματούχους της τοπικής φυλακής έχουν τη δικαιοδοσία να διατάσσουν τη σύλληψη χωρίς την προηγούμενη έκδοση εντάλματος καθώς και την φυλάκιση χωρίς προηγούμενη δίκη. Αναφέρεται ότι αυτή η διαδικασία εφαρμόστηκε κατά το 1998 σε 100 περιπτώσεις³.

Τα περιστατικά απαγωγής συνέχισαν να αποτελούν πρόβλημα ειδικά για το ανθρώπινο δυναμικό των ανθρωπιστικών οργανώσεων και για τους κατακρίτες των ηγετών των φυλών. Ένα από τα πλέον γνωστά περιστατικά απαγωγής που έλαβε χώρα τον Απρίλιο του 1998, αφορούσε δέκα εργαζόμενους διάφορων ανθρωπιστικών οργανώσεων, μεταξύ των οποίων και της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού. Η απαγωγή υποστηριζόταν από τους τοπικούς ηγέτες και κατέληξε στην απελευθέρωση των απαχθέντων μετά από δύο εβδομάδες κράτησης⁴.

Άρνηση Δίκαιης και Δημόσιας Δίκης

Ισλαμικά δικαστήρια έχουν συσταθεί στο βόρειο Μογκαντίσου, σε τμήμα του νότιου Μογκαντίσου, στη Κεντρική Σαμπέλε και σε περιοχές του Γκέντο και Ζιράν. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων βασίζονται στο νόμο της Σαρία και μερικά αδικήματα τιμωρούνται με δημόσιους ραβδισμούς, ακρωτηριασμούς και λιθοβολισμό⁵. Οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Σομαλίας υπογραμμίζουν ότι η διαδικασία στα δικαστήρια του βόρειου Μογκαντίσου συχνά παραβιάζει τους κανόνες του νόμου της Σαρία όπως το δικαίωμα σε συνήγορο και το δικαίωμα επικοινωνίας με τους μάρτυρες⁶.

Δεν υπάρχει εθνικό δικαστικό σύστημα στη Σομαλία. Σε περιοχές όπου εφαρμόζονται οι παραδοσιακές και εθιμικές δικαστικές πρακτικές ή ο νόμος της Σαρία δεν αναγνωρίζονται το δικαίωμα εκπροσώπησης από συνήγορο και το δικαίωμα άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης⁷. Στη Somaliland όπου συνεχίζει να εφαρμόζεται ο ποινικός κώδικας της προηγούμενης κυβέρνησης αυτά τα δικαιώματα τυγχάνουν σεβασμού⁸.

¹ US DOS Country Reports, 1998, 1999 [Internet].

² Ibid.

³ US DOS Country Reports, 1998, 1999 [Internet].

⁴ US DOS Country Reports, 1998, 1999 [Internet].

⁵ Ibid., p. 3-4

⁶ Ibid., p. 4.

⁷ Ibid., p. 4.

⁸ Ibid., p. 4.

Η Κατάσταση των Φυλακών

Διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή. Κατέστη δυνατή μόνον η ενημέρωση για την κατάσταση των φυλακών στο Μογκαντίσου. Οι συνθήκες διαβίωσης στη φυλακή στο βόρειο Μογκαντίσου που ελέγχεται από τα Δικαστήρια που εφαρμόζουν τον Ισλαμικό νόμο Σαρία δεν είναι καλές¹. Αναφέρεται ότι οι συνθήκες διαβίωσης στις υπόλοιπες φυλακές είναι καλλίτερες, αλλά η πληροφορία αυτή δεν επιβεβαιώνεται. Οι συνθήκες διαβίωσης στη φυλακή στο νότιο Μογκαντίσου βελτιώθηκαν μετά το 1995, όταν άρχισαν να επισκέπτονται τη φυλακή διεθνείς οργανώσεις, όπως η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού².

3.2 Ευάλωτες Ομάδες

Παιδιά

Η Ειδική Απεσταλμένη των Ηνωμένων Εθνών για τη Σομαλία θεωρεί ότι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα στη χώρα αυτή είναι το φαινόμενο των παιδιών – στρατιωτών. Η ενηλικίωση στη Σομαλία ορίζεται στη ηλικία των 15 ετών, και έτσι οι νεαροί έφηβοι έχουν το δικαίωμα να φέρουν όπλο. Καθώς δεν υπάρχει κεντρική κυβέρνηση η Σομαλία, είναι μια από τις δύο χώρες στον κόσμο που δεν έχουν υπογράψει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού³.

Είναι ανύπαρκτη η κρατική μέριμνα για βασικές υπηρεσίες, όπως είναι η υγεία και η εκπαίδευση. Διεθνείς οργανώσεις όπως η UNICEF προάγουν το ζήτημα της υγείας, της διατροφής και της εκπαίδευσης των παιδιών. Έτσι λειτουργούν κάποια νοσοκομεία και σχολεία στις περιοχές της Somaliland όπου η κατάσταση χαρακτηρίζεται από σταθερότητα⁴. Στη χώρα δεν υπάρχει οργανωμένο σύστημα ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης⁵.

Η εξαπλωμένη πρακτική της κλειτοριδεκτομής πλήττει κυρίως τα νεαρά κορίτσια. Σύμφωνα με την Ειδική Απεσταλμένη των Ηνωμένων Εθνών για τη Σομαλία τα περισσότερα, αν όχι όλα τα νεαρά κορίτσια της Σομαλίας μεταξύ 10 και 13 ετών βιώνουν την εμπειρία της γυναικείας περιτομής.

Γυναίκες

Η Σομαλική κοινωνία είναι πατριαρχική και επιτρέπεται η πολυγαμία⁶. Οι γυναίκες υπέφεραν ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Όμως, στη διάρκεια των τελευταίων ετών δεν αναφέρονται συστηματικές επιθέσεις σε βάρος των γυναικών σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη βία⁷. Αποτέλεσμα του πολέμου όπου συμμετέχουν οι περισσότεροι άντρες της χώρας είναι η αλλαγή του ρόλου των γυναικών στην οικογένεια: οι γυναίκες πλέον είναι οι αρχηγοί των νοικοκυριών⁸. Για την ενίσχυση των Σομαλών γυναικών αναλήφθηκαν πολλές πρωτοβουλίες με την εφαρμογή προγραμμάτων παραγωγής εισοδήματος, ειδικότερα στον τομέα της οικονομίας. Όμως, η σχετικά ισχυρότερη οικονομική θέση της γυναίκας στη Σομαλία δεν οδήγησε σε αλλαγές όσον αφορά το καθεστώς της στην πολιτική ή στην κοινωνία γενικότερα⁹.

---

¹ Ηνωμένα Έθνη, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 16.1.1998 (E/CN.4/1998/96), – Country Information & Policy Unit, United Kingdom Home Office, Country Reports, Somalia, December 1998, p. 27.

² Ibid.

³ Ηνωμένα Έθνη, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 16.1.1998 (E/CN.4/1998/96).

⁴ Ibid.

⁵ US DOS Country Reports 1998, 1999 [Internet].

⁶ US DOS Country Reports 1998, 1999 [Internet].

⁷ Ibid.

⁸ Ηνωμένα Έθνη, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 16.1.1998 (E/CN.4/1998/96).

⁹ Ibid.

4. ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΟΜΑΛΟΥΣ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται γενικά οι τάσεις, όπως προκύπτουν από την επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων, του ρεύματος των Σομαλών αιτούντων άσυλο και προσφύγων καθώς και οι δραστηριότητες των σημαντικότερων επιχειρησιακών προγραμμάτων της Ύπατης Αρμοστείας στην περιοχή.

4.1 ΣΟΜΑΛΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ: ΓΕΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Σομαλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην περιοχή

Περί τα τέλη του 1998 η Αιθιοπία φιλοξενούσε το μεγαλύτερο αριθμό Σομαλών προσφύγων (195.000) στην περιοχή. Ακολουθούσε η Κένυα (130.000), το Τζιμπουτί (22.000). Και οι τρεις χώρες είναι όμορες με τη Σομαλία. 57.000 πρόσφυγες από τη Σομαλία φιλοξενούσε η Υεμένη, που τη χωρίζει από τη Σομαλία ο Κόλπος του Άντεν.

Χώρα ασύλου	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Τζιμπουτί	17.000	20.000	21.000	23.000	22.000	22.000
Αιθιοπία	203.000	270.000	305.000	288.000	249.000	195.000
Κένυα	219.000	206.000	172.000	171.000	174.000	130.000
Υεμένη	52.000	40.000	39.000	44.000	37.000	57.000
Σύνολο	491.000	536.000	537.000	526.000	482.000	404.000

Όσον αφορά τις διαρκείς λύσεις στο Σομαλικό προσφυγικό πρόβλημα, ο συνολικός αριθμός των προσφύγων στις προαναφερόμενες τέσσερις χώρες μειώθηκε από το 1995, κυρίως λόγω των αυθόρμητων περιπτώσεων επαναπατριsmού, αλλά επίσης και λόγω των οργανωμένων επιχειρήσεων εθελοντικού επαναπατριsmού που υλοποιήθηκαν υπό την αιγίδα της Ύπατης Αρμοστείας. Εκτιμάται ότι κατά το 1997 επαναπατρίστηκαν περίπου 50.000 Σομαλοί πρόσφυγες από την Αιθιοπία, 400 από την Υεμένη, 300 από την Κένυα και 100 από το Τζιμπουτί. Ο προσφυγικός πληθυσμός των Σομαλών στην Κένυα μειώθηκε το 1998 στις 40.000 κυρίως λόγω των αυθόρμητων περιπτώσεων επαναπατριsmού. Την ίδια χρονιά περίπου 1.700 Σομαλοί πρόσφυγες επαναπατρίστηκαν από την Υεμένη, ενώ 240 επαναπατρίστηκαν από το Τζιμπουτί.

Η Κένυα είναι η σημαντικότερη χώρα της περιοχής από όπου μετεγκαθίστανται οι Σομαλοί πρόσφυγες. Το 1997 αναχώρησαν για τρίτες χώρες από την Κένυα 6.500 Σομαλοί, 100 από την Αιθιοπία, 90 από το Τζιμπουτί και 5 από την Υεμένη.

Το 1998 κατέφυγαν στην Υεμένη περίπου 14.000 Σομαλοί πρόσφυγες.

Περίπου 500.000 Σομαλοί, στους οποίους συγκαταλέγονται επαναπατριζόμενοι και εσωτερικοί πρόσφυγες (internally displaced) επωφελούνται των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Ύπατης Αρμοστείας που οργανώνονται εντός της Σομαλίας.

Στις τέσσερις χώρες ασύλου, περίπου το 50% του συνολικού αριθμού των προσφύγων είναι γυναίκες.

Αντίθετα, το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 5 ετών ή λιγότερο ποικίλει ιδιαίτερα, και κυμαίνεται από 20% στους προσφυγικούς καταυλισμούς της Κένυας σε λιγότερο από 10% σε κάποιες αστικές περιοχές της Υεμένης και περίπου σε 5% στους προσφυγικούς καταυλισμούς του Τζιμπουτί.

Σομαλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην Ευρώπη

α. Αιτήσεις Ασύλου των Σομαλών

Από το 1990 έως το 1998 περίπου 104.000 Σομαλοί υπέβαλαν αίτηση ασύλου στην Ευρώπη, αποτελώντας το 2,7% του συνολικού αριθμού των αιτημάτων ασύλου. Ο ετήσιος αριθμός των Σομαλών αιτούντων άσυλο αυξήθηκε το 1992, όταν 14.600 Σομαλοί ζήτησαν άσυλο σε Ευρωπαϊκές χώρες. Το 1998 υπέβαλαν αιτήματα ασύλου 11.900 Σομαλοί: ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει αύξηση της τάξης του 38% σε σύγκριση με το 1997 (8.600). Όμως, καθώς ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων ασύλου αυξήθηκε κατά 22%, το ποσοστό των αιτήσεων ασύλου των Σομαλών στο συνολικό αριθμό αυξήθηκε λίγο, από 2,7% το 1997 σε 3,5% το 1998.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Σύνολο
Αιτήσεις	12.200	11.100	14.600	13.200	12.400	11.900	7.800	8.600	11.900	103.700
Καθεστώς της Σύμβασης	760	440	2.130	1.270	240	260	210	1.210	2.440	8.960
Ανθρωπιστικό	910	4.570	7.300	6.180	7.900	5.990	9.900	5.150	2.860	50.760
(%)										
Ποσοστά (1)	6.2	4.0	14.6	9.6	1.9	2.2	2.7	14.1	20.5	8.6
Σύνολο (2)	13.7	45.1	64.6	56.4	65.6	52.5	129.6	74.0	44.5	57.6

Σημείωση
(1) Ποσοστό αναγνώρισης του Καθεστώτος της Σύμβασης: Ο αριθμός των αναγνωρίσεων διαιρείται δια του αριθμού των αιτούντων άσυλο
(2) Συνολικό ποσοστό αναγνωρίσεων : Ο αριθμός των αναγνωρίσεων του Καθεστώτος της Σύμβασης και του Ανθρωπιστικού Καθεστώτος διαιρείται δια του αριθμού των αιτούντων

Την περίοδο 1990 έως 1998 ο μεγαλύτερος αριθμός των αιτήσεων ασύλου των Σομαλών υπεβλήθη στις Κάτω Χώρες. Την ίδια περίοδο οι Κάτω Χώρες δέχθηκαν 27.000 Σομαλούς αιτούντες άσυλο, αριθμός που αντιστοιχεί στο 26% του συνολικού αριθμού των Σομαλών που υπέβαλαν αίτημα ασύλου στην Ευρώπη. Το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν η δεύτερη χώρα προορισμού των Σομαλών αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη (22.000 αιτήσεις ή ποσοστό 21%). Ακολουθεί η Γερμανία (14.500 αιτήσεις ή ποσοστό 14%). Το 1998 το Ηνωμένο Βασίλειο δέχθηκε το 40% των Σομαλών αιτούντων άσυλο της Ευρώπης.

β. Αναγνώριση των Σομαλών αιτούντων άσυλο

Την περίοδο 1990 έως 1998 σε περίπου 60.000 Σομαλούς αιτούντες άσυλο, - ποσοστό 58% του συνολικού αριθμού των Σομαλών που υπέβαλαν αίτηση ασύλου - αναγνωρίστηκε το Καθεστώς της Σύμβασης (8,6%) ή το ανθρωπιστικό καθεστώς (49%). Το 1998 το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης των Σομαλών αιτούντων άσυλο ήταν 44,5%, το μικρότερο της οκταετίας 1990-1998.

Την περίοδο 1990 έως 1998 οι Σομαλοί αποτελούσαν το 9% του συνολικού αριθμού των αιτούντων άσυλο στους οποίους η Ευρώπη αναγνώρισε το καθεστώς του πρόσφυγα ή ανθρωπιστικό καθεστώς. Στη Φινλανδία, στη Νορβηγία και στο Ηνωμένο Βασίλειο οι Σομαλοί αποτελούν ποσοστό μεγαλύτερο του 20% του συνολικού αριθμού των αναγνωρισμένων αιτούντων άσυλο, ενώ στην Αυστρία, στο Βέλγιο, στη Γαλλία και στη Γερμανία αντιπροσωπεύουν ποσοστό μικρότερο από το 2%.

Την οκταετία 1990 έως 1998 το Ηνωμένο Βασίλειο αναγνώρισε το καθεστώς του πρόσφυγα ή το ανθρωπιστικό καθεστώς σε περισσότερους από 18.000 Σομαλούς (περιπτώσεις μόνον) αιτούντες άσυλο, 30% του συνολικού αριθμού των Σομαλών της Ευρώπης στους οποίους αναγνωρίστηκε το καθεστώς του πρόσφυγα ή το ανθρωπιστικό καθεστώς. Στις Κάτω Χώρες το αντίστοιχο ποσοστό αναγνώρισης των Σομαλών ανέρχεται σε 29%, στη Δανία σε 14%, στη Σουηδία σε 13%.

Το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης των Σομαλών αιτούντων άσυλο ανήλθε στο 80% στη Δανία, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Φινλανδία, αλλά ήταν μικρότερο του 10% στη Γερμανία και στην Αυστρία.

Πίνακας III. Αιτήσεις και αναγνωρίσεις Σομαλών αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη (1990-1998)					
Χώρα ασύλου	Αιτήσεις ασύλου	Καθεστώς της Σύμβασης του 1951	Ανθρωπιστικό καθεστώς	Ποσοστό αναγνώρισης (1)	Συνολικό ποσοστό αναγνώρισης (2)
Αυστρία *	600	40	--	6.7	6.7
Βέλγιο	1.300	210	--	16.2	16.2
Δανία	8.800	40	8.250	0.5	94.2
Φινλανδία	2.900	20	2.270	0.7	79.0
Γαλλία *	1.900	560	--	29.5	29.5
Γερμανία	14.500	300	910	2.1	8.3
Ιταλία	2.400	240	--	10.0	10.0
Κάτω Χώρες	26.900	3.190	14.250	11.9	64.8
Νορβηγία *	3.900	40	2.110	1.0	55.1
Ισπανία	300	60	70	20.0	43.3
Σουηδία	10.000	210	7.360	2.1	75.7
Ελβετία **	8.000	130	1.210	1.6	--
Ηνωμένο Βασίλειο ***	21.800	3.750	14.340	17.2	83.0
Σύνολο	103.300	8.790	50.770	8.5	57.7

Σημείωση
(1) Ποσοστό αναγνώρισης του Καθεστώτος της Σύμβασης: Ο αριθμός των αναγνωρίσεων διαιρείται δια του αριθμού των αιτούντων άσυλο
(2) Συνολικό ποσοστό αναγνώρισεων: Ο αριθμός των αναγνωρίσεων του Καθεστώτος της Σύμβασης και του Ανθρωπιστικού Καθεστώτος διαιρείται δια του αριθμού των αιτούντων
* Δεν περιλαμβάνονται οι αποφάσεις του 1998
** Το ανθρωπιστικό καθεστώς αφορά τα έτη 1996 και 1997
*** Περιπτώσεις

Προηγήθηκε η αξιολόγηση του ρεύματος των Σομαλών προσφύγων στον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα στις Ευρωπαϊκές χώρες. Επειδή μερικές χώρες χορηγούν άδεια παραμονής στους αιτούντες άσυλο στους οποίους δεν έχει αναγνωρισθεί το καθεστώς του πρόσφυγα ή το ανθρωπιστικό καθεστώς, τα στατιστικά στοιχεία που παρατίθενται δεν παρέχουν σαφείς ενδείξεις του «συνολικού μεταναστευτικού φαινομένου» των Σομαλών προσφύγων στην Ευρώπη. Η Σουηδία είναι μια από τις λίγες χώρες στις οποίες είναι εφικτή η μακρόχρονη αξιολόγηση. Την περίοδο 1980 έως 1997, το 3.2% του συνολικού αριθμού των αδειών παραμονής που χορηγήθηκαν σε πρόσφυγες ή σε όσους εξομοιώνονται ως προς την παραμονή τους με τους πρόσφυγες αντιστοιχεί σε Σομαλούς.

γ. Οι Σομαλοί πρόσφυγες σε μερικές Ευρωπαϊκές χώρες

Ενώ τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν στις αιτήσεις ασύλου και στον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα επιτρέπουν τη σύγκριση της «εμπειρίας ασύλου», αποτελούν απλά ένδειξη της πραγματικής κατάστασης του προσφυγικού πληθυσμού. Όμως, λίγες είναι οι χώρες που διατηρούν στοιχεία για τον προσφυγικό πληθυσμό, τα οποία επιτρέπουν την αξιολόγηση της αύξησης και της μείωσης του.

Στα τέλη του 1998 διέμεναν στην Ελβετία 304 αναγνωρισμένοι Σομαλοί πρόσφυγες, δηλαδή ποσοστό 1,2% του συνολικού αριθμού των αναγνωρισμένων προσφύγων που διαμένουν στη χώρα (23.340). Περί τα μέσα του 1996 το Βέλγιο φιλοξενούσε 151 Σομαλούς πρόσφυγες, δηλαδή ποσοστό 0,4% του συνολικού προσφυγικού πληθυσμού της χώρας (36.000). Τέλη του 1996, οι Σομαλοί πρόσφυγες που διέμεναν στην Γαλλία ήσαν 496 άτομα, αποτελώντας ποσοστό 0,4% του συνολικού προσφυγικού πληθυσμού της χώρας (125.300).

Ενώ σημαντικός είναι ο αριθμός των Σομαλών που διαμένουν στην Ευρώπη χωρίς να τους έχει χορηγηθεί το καθεστώς της Σύμβασης, ακριβή στατιστικά στοιχεία γι' αυτήν την κατηγορία, της οποίας το μέγεθος είναι ρευστό, δεν υπάρχουν. Στην Ελβετία, μια από τις λίγες χώρες που τηρεί στατιστικά στοιχεία αυτής της κατηγορίας, περίπου 5.300 Σομαλοί ήταν καταγεγραμμένοι περί τα τέλη του 1998 ως ιδιαίτερη κατηγορία, της οποίας τα μέλη προστατεύονται από την αρχή της μη επαναπροώθησης (καθεστώς του πρόσφυγα ή ανθρωπιστικό καθεστώς, εκκρεμείς υποθέσεις και απελάσεις που δεν μπορούν να εκτελεστούν): ο αριθμός των μελών αυτής της ομάδας αντιστοιχεί σε ποσοστό 3.4% του συνολικού αριθμού των ατόμων που υπάγονται στην «κατηγορία του ασύλου» (155.100). Σύμφωνα με κυβερνητικές εκτιμήσεις, η Ιταλία φιλοξενεί περίπου 10.000 Σομαλούς που είναι εφοδιασμένοι με άδειες παραμονής που έχουν εκδοθεί για λόγους ανθρωπιστικούς: πρόκειται για αριθμό που αντιστοιχεί σε ποσοστό 17% του συνολικού αριθμού των ατόμων στα οποία αναγνωρίζεται αυτό το καθεστώς.

Σομαλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο σε άλλες περιοχές

α. Σομαλοί αιτούντες άσυλο στη Βόρειο Αμερική

Στην οκταετία 1990 έως 1998 19.000 Σομαλοί υπέβαλαν αιτήσεις ασύλου στον Καναδά. Το καθεστώς του πρόσφυγα αναγνωρίστηκε σε 17.400 (ποσοστό αναγνώρισης 92%). Την ίδια περίοδο στις ΗΠΑ υπέβαλαν αιτήσεις ασύλου περίπου 8.000 Σομαλοί (περιπτώσεις): το καθεστώς του πρόσφυγα αναγνωρίστηκε σε πρώτο βαθμό σε 3.300 (ποσοστό 42%).

β. Σομαλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο σε άλλες περιοχές

Στις αρχές του 1998 ο μεγαλύτερος σε μέγεθος προσφυγικός πληθυσμός Σομαλών εκτός των χωρών που προαναφέρθηκαν ήσαν συγκεντρωμένος στην Αίγυπτο (3.500), στην Τανζανία (3.000), στην Ερυθραία (2.500), στη Λιβύη (2.500) και στην Ουγκάντα (1.600). Στην Ασία και στη Μέση Ανατολή οι μεγαλύτερες ομάδες προσφύγων από τη Σομαλία βρίσκονται στο Πακιστάν (800), στη Συρία (700), στο Ιράκ και στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (300 σε κάθε χώρα).

Οι Σομαλοί πρόσφυγες είναι από τους πλέον διασκορπισμένους προσφυγικούς πληθυσμούς: στη διάρκεια του 1997 καταχωρήθηκαν αιτήσεις ασύλου Σομαλών σε 61 χώρες. Οι χώρες – πλην της Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής – που δέχθηκαν το μεγαλύτερο αριθμό Σομαλών αιτούντων άσυλο ήσαν η Λιβύη (600), η Αίγυπτος (112), η Ουγκάντα (92), η Ζάμπια (74), η Συρία (59), η Ταϊλάνδη (59), το Τζιμπουτί (50), η Μοζαμβίκη (49), ο Λίβανος (43), τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (36), το Κουβέϊτ (32), το Μαλάουϊ (24), η Ινδία (21), η Ζιμπάμπουε (19), η Ιορδανία (17), η Τουρκία (12) και η Νιγηρία (11).

3.2 ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΟΜΑΛΙΑ

Στη χώρα καταγωγής, στην Σομαλία, περίπου μισό εκατομμύριο Σομαλοί, μεταξύ των οποίων και επαναπατριζόμενοι, εσωτερικοί πρόσφυγες (internally displaced) καθώς και ντόπιος πληθυσμός επωφελούνται από τα κοινοτικά προγράμματα ενσωμάτωσης που λειτουργούν στους τομείς της ύδρευσης, της υγείας και της εκπαίδευσης καθώς και της ενίσχυσης και αποκατάστασης των εγκαταστάσεων κοινής ωφελείας. Η προαγωγή του θέματος της ασφάλειας της τροφής πραγματοποιείται με προγράμματα στους τομείς της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, σε συνδυασμό με δραστηριότητες που διευκολύνουν τη δημιουργία εισοδήματος¹. Στις αρχές του 1997 άρχισε να εφαρμόζεται ένα πιλοτικό πρόγραμμα επαναπατρισμού Σομαλών που βρίσκονταν σε καταυλισμούς προσφύγων στην Ανατολική Αιθιοπία και αν και ο αρχικός αριθμός των επαναπατρι-

¹ Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή, EC/48/SC/CRP.24,25.5.1998.

ζόμενων έδειχνε να μειώνεται, δεν προέκυψαν σημαντικές δυσκολίες κατά την εφαρμογή του, όπως συνέβη με το πρόγραμμα επαναπατρισμού από την Κένυα. Ο επαναπατρισμός από την Κένυα πραγματοποιήθηκε με δυσκολία λόγω της κατάστασης ασφάλειας που επικρατούσε στις περιοχές επαναπατρισμού των προσφύγων. Όμως, η γενική εντύπωση είναι ότι επικρατούν συνθήκες διαρκούς ειρήνης και ασφάλειας σε κάποιες περιοχές της χώρας, ειδικά στη Βόρειο Σομαλία¹.

3.3 ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΟΜΟΡΕΣ ΧΩΡΕΣ

Λαμβάνοντας υπόψη το παραδοσιακό μεταναστευτικό ρεύμα στις χώρες του Κέρατος της Αφρικής, οι Σομαλοί διασκορπίζονται κατά μεγάλους αριθμούς στις όμορες χώρες: Αιθιοπία, Κένυα και Τζιμπουτί αν και οι περισσότεροι ζουν στη Σομαλία². Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ανατολική Αιθιοπία όπου διαμένει σημαντικός αριθμός Σομαλών προσφύγων. Οι Αιθίοπες, σε αυτό το τμήμα της χώρας, έχουν τον ίδιο πολιτισμό, γλώσσα, θρησκεία και την ίδια εμφάνιση με τους Σομαλούς³. Αυτή η ομοιότητα του παρουσιαστικού δυσχεραίνει τον εντοπισμό και τη διάκριση όσων δικαιούνται εθνική προστασία.

Στην περίπτωση της Αιθιοπίας οι Σομαλοί πρόσφυγες φιλοξενοούνται σε εννέα καταυλισμούς, σε απόσταση από τα σύνορα και διαμοιρασμένοι ανάλογα με τη φυλή / εθνοτική ομάδα στην οποία ανήκουν. Όσοι ανήκουν σε αντιμαχόμενες διαφορετικές φυλές φιλοξενοούνται σε διαφορετικούς καταυλισμούς, ώστε να αποφεύγονται επεισόδια βίας⁴. « Έτσι, για λόγους ασφάλειας, ο περιορισμός της κυκλοφορίας των Σομαλών προσφύγων ενδέχεται να είναι αναγκαίο μέτρο ... ως πολιτική ... κάθε Σομαλός πρόσφυγας με την καταγραφή του μεταφέρεται στον καταυλισμό»⁵. Η Αιθιοπία δεν αναγνωρίζει το δικαίωμα των προσφύγων στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και σε δραστηριότητες παραγωγικές εισοδήματος για διάφορους λόγους. Η ελλιπής επάνδρωση των υπηρεσιών και ο περιορισμένος προϋπολογισμός επηρεάζουν αρνητικά την εκπλήρωση του έργου της Ύπατης Αρμοστείας στην Αιθιοπία με εμφανείς συνέπειες: «... η διατροφική κατάσταση στους καταυλισμούς που βρίσκονται στο ανατολικό τμήμα της χώρας είναι σοβαρή, όπου η κακή διατροφή των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών ανέρχεται σε ποσοστά της τάξης 15,2% έως 21%...»⁶.

Ο επαναπατρισμός των Σομαλών προσφύγων εμποδίζεται από τις μάχες που συνεχίζονται σε μερικές περιοχές της νότιας και κεντρικής Σομαλίας, από την έλλειψη ικανότητας απορρόφησης και ενσωμάτωσης των επαναπατριζομένων στις τοπικές κοινωνίες καθώς και από τις φυσικές καταστροφές, όπως είναι οι πλημμύρες και οι ξηρασίες.

Οι κυριότητες χώρες ασύλου των Σομαλών είναι οι τέσσερις όμορες: Τζιμπουτί, Αιθιοπία, Κένυα και Υεμένη. Και στις τέσσερις αυτές χώρες οι Σομαλοί αποτελούν τη σημαντικότερη ομάδα προσφύγων. Η Ύπατη Αρμοστεία προωθεί πρόγραμμα επαναπατρισμού και ενσωμάτωσης των Σομαλών προσφύγων.

Στο Τζιμπουτί, η πλειοψηφία των Σομαλών προσφύγων διαμένει σε δύο καταυλισμούς: Ali Adde & Holl-Holl. Η διαδικασία επαναπατρισμού των προσφύγων συζητήθηκε μεταξύ των αρχών της Βορειοδυτικής Σομαλίας και του Τζιμπουτί. Για το σκοπό αυτό συντάχθηκε μνημόνιο που υπογράφηκε και από τις δύο πλευρές⁷.

¹ Ibid.

² Makros, Kibret, "The treatment of Somali refugees in Ethiopia under Ethiopian and International Law, 1997, International Journal of Refugee Law, Vol. 9, No. 3, p. 367.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ UNHCR, Ethiopia Fact Sheet, RLO, Addis Ababa, p. 4.

⁷ Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή, EC/48/SC/CRP.24, 25.5.1998

Στην Αιθιοπία ο επαναπατρισμός των Σομαλών προσφύγων άρχισε το 1997 και συνεχίστηκε το 1998. Ο προορισμός των επαναπατριζομένων ήταν μόνον η Βορειοδυτική περιοχή της Σομαλίας (Somaliland) όπου η πολιτική κατάσταση ήταν σταθερή σε σύγκριση με άλλες περιοχές της χώρας. Το πρόγραμμα επαναπατρισμού άρχισε στις 18 Φεβρουαρίου 1997. Εκτός από 11.000 Σομαλούς πρόσφυγες που επαναπατρίστηκαν το 1997, περίπου 6.800 επαναπατρίστηκαν τους πρώτους μήνες του 1998¹. Όμως αναφέρθηκε στην Επιτροπή της Ύπατης Αρμοστείας που συνεδρίασε το Φεβρουάριο του 1999 ότι οι αρχές της Βορειοδυτικής Σομαλίας ανέστειλαν τον επαναπατρισμό των Σομαλών προσφύγων. Ο λόγος διακοπής του προγράμματος επαναπατρισμού ήταν η έλλειψη πόρων για την ενσωμάτωση των Σομαλών που επιστρέφουν².

Στη διάρκεια του 1997 επαναπατρίστηκε από την Κένυα ένας μικρός αριθμός 280 Σομαλών προσφύγων³. Οι Σομαλοί πρόσφυγες φιλοξενούνται στον καταυλισμό Dadaab που βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της χώρας. Περί τα μέσα Οκτωβρίου 1997 μια απρόσμενη και ασυνήθιστα έντονη βροχόπτωση στην Ανατολική Κένυα είχε καταστροφικά αποτελέσματα στις εγκαταστάσεις του καταυλισμού και για περίπου τρεις μήνες ο καταυλισμός ήταν αποκομμένος από τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας. Οι πλημμύρες είχαν επίσης καταστροφικές συνέπειες και στην κατάσταση ασφάλειας του καταυλισμού αφού, παρά τις αξιόλογες προσπάθειες που κατέβαλαν για την προστασία τους οι δυνάμεις ασφαλείας της κυβέρνησης, αυξήθηκαν τα περιστατικά επίθεσης και διάπραξης αδικημάτων σε βάρος των γυναικών προσφύγων του καταυλισμού⁴.

Στην Υεμένη ο αριθμός των προσφύγων που καταγράφηκε το 1997 δεν παρουσίασε εκπλήξεις. Ο μέσος όρος των προσφύγων που κατέφθανε μηνιαία δεν υπερέβη τους 250 και οι περισσότεροι προέρχονταν από τη Σομαλία⁵. Ενώ ένας μικρός αριθμός (700) Σομαλών προσφύγων επαναπατρίστηκε, η γενική κατάσταση των προσφύγων στην Υεμένη βελτιώθηκε σημαντικά λόγω της καταγραφής των προσφύγων και του εφοδιασμού τους με έγγραφα ταυτότητας, διαδικασία που διεκπεραιώθηκε με τη συνδρομή της Ύπατης Αρμοστείας σε συνεργασία με τις κυβερνητικές υπηρεσίες⁶.

4.4 Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΟΜΑΛΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

Όπως προαναφέρθηκε σημαντικός αριθμός Σομαλών προσφύγων βρίσκεται στην Κένυα, στην Αιθιοπία και στο Τζιμπουτί. Όλες αυτές οι χώρες αναγνωρίζουν τους Σομαλούς πρόσφυγες χωρίς να διεξάγουν προσωπικές συνεντεύξεις με τους αιτούντες άσυλο. Έτσι τα μόνα έγγραφα ταυτότητας με τα οποία εφοδιάζονται είναι οι κάρτες σίτισης. Η μετακίνησή τους εκτός των καταυλισμών, που τους υποδεικνύονται τους καθιστά ευάλωτους καθώς κινδυνεύουν να συλληφθούν και να κρατηθούν από τις αρχές των χωρών που τους φιλοξενούν, που επιμένουν ότι οι κάρτες σίτισης δεν αποτελούν άδεια παραμονής. Το Τμήμα Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας σε αυτές τις χώρες επισκέπτεται συχνά τα κρατητήρια προκειμένου να αφεθούν ελεύθεροι οι πρόσφυγες που συλλαμβάνονται και κρατούνται.

---

¹ Ibid.

² Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή, 9.2.1999.

³ Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή, EC/48/SC/CRP.24, 25.5.1998.

⁴ Ibid.

⁵ Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή, EC/48/SC/CRP.3, 7.1.1998.

⁶ Ibid.

α. Δραστηριότητες της Ύπατης Αρμοστείας

Έχουν αρχίσει διαπραγματεύσεις με τις αρχές των ενδιαφερομένων χωρών για την ανάγκη χορήγησης στους Σομαλούς πρόσφυγες εγγράφου, βεβαιωτικού της παραμονής τους, ή επίθεσης σφραγίδας άδειας παραμονής στις κάρτες σίτισης.

Ενώ όλες οι χώρες που φιλοξενούν σημαντικούς αριθμούς Σομαλών προσφύγων στην Αφρική έχουν κυρώσει τη Σύμβαση του 1951 και τη Σύμβαση του 1969 του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας η ανησυχία τους είτε λόγω των προβλημάτων της οικονομίας τους είτε λόγω της εσωτερικής πολιτικής τους κατάστασης δημιουργεί δυσκολίες στην παροχή προστασίας στους πρόσφυγες, για την οποία έχουν συμβατικά δεσμευθεί. Στην Κένυα, παραδείγματος χάρη, ο προσφυγικός καταυλισμός για τους Σομαλούς πρόσφυγες βρίσκεται κοντά στα σύνορα της χώρας όπου είναι έντονη η ανασφάλεια λόγω ληστρικών επιδρομών. Πρόσφατα η κυβέρνηση της Κένυας αντέδρασε για το θάνατο 200 περίπου πολιτών της, ενημέρωσε την Ύπατη Αρμοστεία ότι προτίθεται να χαρακτηρίσει τη ζώνη στρατιωτική και την κάλεσε είτε να επιμεληθεί τον επαναπατρισμό των Σομαλών προσφύγων είτε να συναινέσει να μεταφερθούν στο εσωτερικό της χώρας. Η πρώτη επιλογή δεν ήταν πραγματοποιήσιμη για προφανείς λόγους, ενώ η δεύτερη προϋπόθετε υψηλό κόστος για την προετοιμασία κατάλληλης υποδομής στη νέα τοποθεσία, όπου θα εγκαθίστατο ο καταυλισμός. Η ίδια ανησυχία για την ασφάλεια ανάγκασε τις αρχές της Αιθιοπίας να ζητήσουν όπως οι πρόσφυγες που ζουν στην Αντις Αμπέμπα μεταφερθούν σε καταυλισμούς. Στο Τζιμπουτί όπου η Εθνική Επιτροπή Προσφύγων δεν συνεδρίαζε για χρόνια η Ύπατη Αρμοστεία αναγκάστηκε να αναλάβει την διεξαγωγή των συνεντεύξεων με τους αιτούντες άσυλο που απευθύνονταν στην εθνική αρχή. Οι αστυνομικές αρχές της χώρας κατ' επανάληψη συνέλαβαν πρόσφυγες που ήσαν εφοδιασμένοι με έγγραφα της Ύπατης Αρμοστείας: οι πρόσφυγες αυτοί αφέθησαν ελεύθεροι μόνο μετά την παρέμβαση του Οργανισμού.

Η Ύπατη Αρμοστεία, όπως αναφέρεται στο Έγγραφο Παγκόσμιας Έκκλησης του 1999 έχει προγραμματίσει πολλές δραστηριότητες κατάρτισης, που πρόκειται να πραγματοποιηθούν στις ενδιαφερόμενες χώρες. Αυτές οι δραστηριότητες άρχισαν να υλοποιούνται το 1999, και αφορούν τους κυβερνητικούς αξιωματούχους που απασχολούνται σε θέσεις των υπηρεσιών μετανάστευσης και εσωτερικών υποθέσεων. Στην Κένυα, η Ύπατη Αρμοστεία χρηματοδοτεί τις αστυνομικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με το έργο τήρησης της ασφάλειας των καταυλισμών και της πρόληψης των επιδρομών, που χαρακτηρίζουν τις περιοχές που βρίσκονται κοντά στους καταυλισμούς.

Πολλά είναι τα προγράμματα που εφαρμόζονται στην Κένυα και αποσκοπούν στην προστασία των γυναικών προσφύγων: πρόκειται μεταξύ άλλων για προγράμματα συλλογής ξυλείας που εξασφαλίζει καύσιμη ύλη στα νοικοκυριά των προσφύγων. Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην πρόληψη των βιασμών των γυναικών, όταν αναζητούν εκτός των καταυλισμών καυσόξυλα. Η Ύπατη Αρμοστεία χρηματοδότησε επίσης την ίδρυση και λειτουργία μεταβατικού δικαστηρίου στην περιοχή Dadaab στην Κένυα, όπου δικάζονταν και καταδικάζονταν σε σύντομο χρονικό διάστημα οι ένοχοι εγκληματικών πράξεων που διαπράττονταν στην περιοχή του καταυλισμού. Το 1998 η Ύπατη Αρμοστεία συμφώνησε με τις Αρχές του Τζιμπουτί για την επαναλειτουργία της Εθνικής Επιτροπής Προσφύγων, ώστε οι αρχές της χώρας να ανταποκρίνονται στο έργο της διεξαγωγής συνέντευξης με τους αιτούντες άσυλο. Το πρόγραμμα αυτό άρχισε να λειτουργεί το 1999.

β. Οι αιτίες του ξεριζωμού από τη Σομαλία

Συχνά τίθεται το ερώτημα της αδιάκοπης ύπαρξης αιτίων για το ξεριζωμό των Σομαλών από τη χώρα τους. Οι αιτίες είναι περίπλοκες. Ενώ σε περιοχές όπως στα Βορειοδυτικά και στα Βορειοανατολικά της χώρας αποφεύχθηκαν οι ανοικτές συγκρούσεις και επιτεύχθηκε η διατήρηση της σταθερότητας, η οικονομία σε αυτές τις περιοχές είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Το 1998 η Ύπατη Αρ-

μοστεία υλοποίησε στη Βορειοδυτική Σομαλία προγράμματα ταχείας αποκατάστασης των προσφύγων αξίας 3.67 εκατομμυρίων δολαρίων. Αυτά τα προγράμματα αποσκοπούσαν στην υποστήριξη των κοινοτήτων και κάλυψαν βασικές υπηρεσίες, απαραίτητες για τη λειτουργία των κοινοτήτων. Αφορούσαν κυρίως την ύδρευση, την υγεία καθώς και την κτηνοτροφία.

Όμως, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι ο επαναπατρισμός σε μια χώρα όπως είναι η Σομαλία όπου όλη η υποδομή έχει ολοκληρωτικά καταστραφεί από τον εμφύλιο πόλεμο προκαλεί σημαντικές δυσκολίες ενσωμάτωσης στους Σομαλούς που επιστρέφουν στην πατρίδα τους.

Όπως αναφέρεται στα μηνιαία δελτία τύπου της Επιτροπής Συντονισμού των Ηνωμένων Εθνών, που εδρεύει στο Ναϊρόμπι της Κένυας κυριαρχεί ανασφάλεια λόγω των συνεχιζόμενων σποραδικών μαχών. Για τους λόγους αυτούς η Ύπατη Αρμοστεία συνηγορεί, οι περιοχές της Σομαλίας, όπου οι Περιφερειακές Αρχές διατηρούν συνθήκες ειρήνης, να υποστηρίζονται από τη διεθνή κοινότητα στις προσπάθειες επαναπατρισμού και ενσωμάτωσης που αναλαμβάνει ο οργανισμός.

γ. Οι διαρκείς λύσεις και τα προβλήματα

Ο εθελοντικός επαναπατρισμός συνεχίζει να θεωρείται η καλλίτερη επιλογή μεταξύ των τριών διαρκών λύσεων του προσφυγικού προβλήματος. Οι άλλες δύο λύσεις είναι η τοπική ενσωμάτωση και η μετεγκατάσταση σε τρίτη χώρα. Όπως ήδη προαναφέρθηκε η Ύπατη Αρμοστεία διευκολύνει ήδη από το 1993 τον επαναπατρισμό των Σομαλών προσφύγων στην πατρίδα τους. Όμως, για να είναι ο επαναπατρισμός βιώσιμη λύση πρέπει να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Ο επαναπατρισμός πρέπει να συνοδεύεται από την οικονομική ενσωμάτωση και την αποκατάσταση των περιοχών όπου επιστρέφουν οι πρόσφυγες. Οι οικονομικές δραστηριότητες της Σομαλίας έχουν καταστραφεί λόγω του εμφύλιου πολέμου.

Υπενθυμίζεται ότι στους καταυλισμούς προσφύγων στην Αιθιοπία, στο Τζιμπουτί και στην Κένυα χρηματοδοτείται η ικανοποίηση των βασικών αναγκών των Σομαλών προσφύγων σε νερό, τροφή και φάρμακα. Άρα απαιτείται χρόνος (περίοδος αρκετών ετών) για την επανεγκατάστασή τους στην πατρίδα, καθώς κάποιοι επιστρέφουν σε περιοχές όπου η υποδομή έχει καταστραφεί και είναι αδύνατο να παραμείνουν σ' αυτές λόγω της καταστροφής της οικονομικής υποδομής της χώρας. Κατά συνέπεια πρέπει να παρέχεται βοήθεια στους επαναπατριζόμενους πρόσφυγες για την περίοδο της προσαρμογής τους όταν επιστρέφουν στην πατρίδα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι επίσης η αποκατάσταση της οικονομίας στις περιοχές όπου επαναπατρίζονται οι πρόσφυγες. Ατυχώς, η κατάσταση αυτή δεν ισχύει σε όλη τη Σομαλία. Στη βορειοδυτική Σομαλία ανεστάλη η λειτουργία της Διοίκησης λόγω της απαγόρευσης εξαγωγής ειδών κτηνοτροφίας στη Σαουδική Αραβία, πριν από ένα έτος. Έτσι μηδενίσθηκε ένα έσοδο της τάξης των 100 εκατομμυρίων δολαρίων που προερχόταν από αυτές τις εξαγωγές. Συνεπεία αυτής της εξέλιξης το Νοέμβριο του 1998 οι Αρχές της Βορειοδυτικής Σομαλίας σταμάτησαν την Ύπατη Αρμοστεία από κάθε ενέργεια επαναπατρισμού προσφύγων στην περιοχή. Το Δεκέμβριο του 1998 η αποστολή της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Ανάπτυξη στην Βορειοδυτική Σομαλία καθώς και η υπόσχεση που δόθηκε στις Περιφερειακές Αρχές ότι θα καταβληθούν προσπάθειες στο επίπεδο των Αραβικών Εθνών και άλλων Αραβικών κρατών να πεισθεί η Σαουδική Αραβία για την άρση της απαγόρευσης άρχισε να παράγει αποτελέσματα.

Οι άλλες δύο διαρκείς λύσεις – η ενσωμάτωση στην κοινωνία της χώρας ασύλου και η μετεγκατάσταση σε τρίτη χώρα – δεν μπορούν να εφαρμοσθούν για μεγάλους αριθμούς προσφύγων για προφανείς λόγους.

Η προοπτική μόνιμης εγκατάστασης των Σομαλών προσφύγων στην Κένυα, στην Αιθιοπία και στο Τζιμπουτί είναι αδύνατη. Στην Κένυα η ανασφάλεια που επικρατεί και οι ληστείες που

διαπράττονται στις μεθοριακές περιοχές κοντά στους καταυλισμούς των προσφύγων δεν ευνοούν την προοπτική της ενσωμάτωσης των Σομαλών προσφύγων σε μόνιμη βάση.

Στην Αιθιοπία, η Περιοχή 5, που είναι το Ογκαντέν, είναι Σομαλικό Κράτος και ο φόβος αναζωπύρωσης του πολέμου του 1977 μεταξύ των δύο κρατών (όταν η Σομαλία αποπειράθηκε να ενσωματώσει όλους όσους ομιλούν Σομαλικά στην περιοχή) αποτρέπει την Αιθιοπία από την υιοθέτηση της λύσης ενσωμάτωσης των Σομαλών προσφύγων. Επιπλέον, η μετεγκατάσταση σε τρίτη χώρα, είναι λύση εφικτή για περιορισμένο αριθμό προσφύγων.

δ. Η προοπτική ενσωμάτωσης των γυναικών προσφύγων

Η πλειοψηφία των Σομαλών είναι μουσουλμάνοι. Μερικοί από τους πρόσφυγες φιλοξενοούνται σε μη μουσουλμανικές χώρες και οι γυναίκες πρόσφυγες της Σομαλίας καλούνται να προσαρμοστούν στις κοινωνικές συνθήκες που επικρατούσαν στη χώρα τους πριν το ξεριζωμό τους και να αλλάξουν τους ρόλους τους μετά τον επαναπατρισμό τους. Μια από τις προτεραιότητες της Ύπατης Αρμοστείας στις διάφορες χώρες που φιλοξενούν Σομαλούς είναι η προετοιμασία των γυναικών της Σομαλίας για την επιστροφή στην πατρίδα τους. Στην Αιθιοπία και στην Κένυα έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν στους καταυλισμούς προσφύγων κέντρα μοδιστρικής και χειροτεχνίας. Οι δραστηριότητες κατάρτισης αυτών των κέντρων υλοποιούνται από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Δυστυχώς, με την επιστροφή στην πατρίδα τους, οι περισσότερες γυναίκες δεν μπορούν να αξιοποιήσουν τις δεξιότητες που απέκτησαν στην εξορία καθώς η πραγματικότητα της κατάστασης στη Σομαλία είναι η ανυπαρξία της οικονομίας.

Άρα κάθε γνώση που απέκτησαν αυτές οι γυναίκες πρόσφυγες για να επιβιώσουν στην εξορία είναι «χαμένη». Καθίσταται πλέον επιτακτική η ανάγκη υλοποίησης προγραμμάτων δεξιότητας και κοινωνικής στήριξης όχι μόνο στους καταυλισμούς των προσφύγων στις χώρες που τους φιλοξενούν, αλλά και στο εσωτερικό της Σομαλίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Africa Confidential*, "Somalia: Cairo's round", 9.1.1998
- Africa South of the Sahara 1999*, "Somalia: Hussein is not Aydeed – A peace deal of sorts has been struck as some of the old gudges are buried", 18.10.1997.
- Afrique Express*, Regional Surveys of the World. London: Europa Publications, 1998
- Agence France Presse*, "Somalie: les factions signent un accord mettant fin a la guerre civile", 2.1.1998.
 "Warring Somali subclans sign cease fire agreement", 2.2.1999(Lexis-Nexis)
 "Dix tues dans des combats entre factions a Baidoa", 2.2.1999
 "Starvation adding to fighting toll in southern Somalia", 3.2.1999 (Lexis-Nexis)
 "Des habitant fuient une ville menacee par la guerre et la famine", 7.2.1999 (Lexis-Nexis).
 "Les combats en Somalie depuis le dernier accord de paix fin 1997", 3.11.1998.
 "Somali warlord rejects Mogadishu peace deal", 12.8.1998
 "Rival clan militia exchange fire in Mogadishu", 9.8.1998 (Lexis-Nexis)
 "Des milliers de somaliens fuient la famine et la guerre dans le sud du pays", 28.7.1998
 "12 killed in new Mogadishu violence", 1.8.1998 (Lexis-Nexis)
 "Administration conjointe a Mogadishu nommee par les chefs de guerre", 4.8.1998
 "Des milliers des Somaliens fuient la famine et la guerre dans le sud du pays", 28.7.1998
 "Key Mogadishu faction leaders issue peace declaration", 20.7.1998 (Lexis-Nexis)
 "La conference de reconciliation nationale en Somalie raportee au 15 mai", 30.3.1998
 "Le conference de Baidoa reportee au 31 mars", 14.2.1998
 "Mogadishu basks in rare peace", 1.2.1998 (Lexis-Nexis)
 "Manifestation en faveur de la paix a Mogadiscio", 4.2.1998
 "L' Ethiopie rejette l' accord de paix inter-somalien", 24.12.1997
 "Somalia violence", 26.11.1997 (Lexis-Nexis)
 "Gunmen attack aid compound in Somalia killing three", 24.11.1997 (Lexis-Nexis)
 "Red Cross helps 27.000 displaces by Somalia fighting", 3.11.1997 (Lexis-Nexis)
 "Six morts dans des combats au nord de Mogadiscio", 3.11.1997
 "Faction leaders bolster their militia in central Somalia", March 1997 (Lexis-Nexis)
- Amnesty International* Annual Report 1998, Somalia (Internet)
 "Somalia – Putting human rights on the agenda: a human rights training workshop", July 1997
 AI Week 1997, "Refugee Children. Somalis Children Refouled from Yemen", 1997.
 [Internet:<http://www.amnesty.org//aiweek97/appeals/app6.htm>>accessed 2 March 1999]
- Associated Press* "Hundreds rescued from the rising flood waters in Somalia", 10.11.1997
- BBC* Summary of Word Broadcast, "Key Mogadishu faction leader issue peace declaration", 20.7.1998.
- Deutsche Presse-Agentur* "12 killed in new Mogadishu violence", 1.8.1998
 "Somalia peace conference put off again", 13.5.1998
 "Somalia aid distribution made harder by problems of clan violence", 19.11.1997.
- The Economist* "Somalia. The warlords make peace at least", 14.2.1998.
- Gaabane* "Beyond Power: A new agenda for peace in Somalia", NomadNet Commentary, no date,
 [Internet:<http://www.users.interport.net/~mmaren/gaabane.html> accessed 11.2.1999.
- The Indian Ocean Newsletter*, "Somalia, no unanimity in Cairo deal", 3.1.1998
 "Somaliland: Egal resigns?", 20.12.1997
 "Somalia: Ethiopia policeman", 20.12.1997
 "Useful diplo trip", 13.12.1997
- Norwegian Refugee Council*, Internally Displaced People – A Global Survey, 15.1.1998.
- La Lettre de l' Ocean Indien* "Coup de poker pour Kadhafi", 18.1.1998
 "Retrait militaire en Somalie", 10.1.1998
- Le Monde* Bilan de monde, bilan economique et social edition, 24eme annee, edition 1999.

- Oxford Analytica Daily Brief* "Yemen: Internal Security Crisis", 26.2.1997
Markos Kibret "The Treatment of Somali Refugees in Ethiopia under Ethiopian and International Law, 1997, International Journal of Refugee Law, Vol. 9, No.3.
- Piguet, Francois* "Somalie: les conditions d' un retour eventuel de requerants d' asile originaires du nord-est de la Somalie (Madjerstein)". OSAR – Jalons No. 47, 12/1997
- Prunier, Gerard* "Somaliland, le pays qui n' existe pas", Le Monde Diplomatique, 10/1997
Reuters "Somali leaders postpone peace conference", 14.2.1998
 "Cholera strikes as Somali floods recede", 8.1.1998
 "Somali factions leaders agree to meet on January 15", 6.1.1998
- Time* "Orphans in the storm", 1.12.1997
The Toronto Star "Fighting threatens Somalia flood relief", 21.11.1997 (Lexis-Nexis)
Udlaendinge Styrelsen Rapport fra nordisk fact – finding mission til gedo-regionen, Somalia, 15-30/10/1998, Udlaendinge Styrelsen, Statens Invandrarverk, 11/1998, Denmark
 Country Information and Policy Unit, Country Report, Somalia, 12/1998
- United Kingdom Home Office* Country Reports on Human Rights Practices in 1998: Somalia-Yemen. Bureau of Democracy, Human rights and Labor, 26.2.1999 [Internet:http://www.state.gov/www/global/human_rights/1998_hrp_report/somalia.html accessed 28.2.1999 -
US Department of State http://www.state.gov/www/global/human_rights/1998_hrp_report/yemen.html]
- UNHCR* 1999 Global Appeal – Somalia
 Ethiopia Fact Sheet, UNHCR – RLO, Information Section, Addis Ababa
 Executive Committee of the High Commissioner's Programme, Standing Committee, 9.2.1999
 Executive Committee of the High Commissioner's Programme, Standing Committee, EC/48/SC/CRP.24, 25.5.1998.
 Executive Committee of the High Commissioner's Programme, Standing Committee, EC/48/SC/CRP.3, 7.1.1998.
- United Nations* Commission on Human Rights, Report on the situation of human rights in Somalia, prepared by the Independent Expert of the Commission on Human Rights, Ms. Mona Rishmawi, pursuant to Commission Resolution 1997/47, E/CN.4/1998/96, 16.1.1998
Commission on Human Rights, Report on the situation of human rights in Somalia, prepared by the Independent Expert of the Commission on Human Rights, Ms. Mona Rishmawi, pursuant to Commission Resolution 1996/57/19.4.1996, E/CN.4/1997/88, 3.3.1997.
Security Council, Letter dated 22.12.1997 from the permanent Representative of Egypt to UN addressed to the President of the Security Council, S/1997/1000/22.12.1997.
Security Council, Report of the General Secretary on the situation in Somalia, S/1997/715, 16.9.1997.